ÜLIŌPILASLEHT

1937

9 TALVEKUU

P. LUHTEIN

POSTIMEES

on Eesti suur päevaleht ning trükitakse ajakohasel rotatsioonmasinal

KUUKIRI

«Lasteleht»

on vanim ja sisukamaid eesti noorte ajakirju

Trükikoda

Valmistab igasugus. trükitöid lihtvõi värvitrükis kiirelt ja korralikult

Köitekoda

Valmistab kiirelt kõiksugu köitetöid lihtsast köitest kuni iluköiteni

Tsinkograafia

Valmistatakse joon-, võrk- ja mitmevärviklišeid

„Postimehe" töökodade tööd on hinnatud kõrgema auhinnaga, suurte kuldaurahadega

Raamatu-, kirjutustarvete- ning paberikauplus

TARTUS, SUURTURG 16, TELEFON 2-50

Peakontor: Tartus, Ülikooli tän. 21/23

TELEFONID: Talitus 80, ärijuhatus 65, trükikoja juhataja 14-65

TALLINNA KONTOR: TALLINN, VIRU T. 11

ÜLIÕPILASLEHT
EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA
NR. 9 8. NOVEMBRIL 1937 XXI AASTAKÄIK

Arnold Tonska

Noore haritlaskonna vaimsest palgest

Jooni generatsioonivõitlusest ja tulevasest juhtkonnast.

KÄESOLEV AJASTU on põnevusrikas nii rahvusvahelises kui ka meie omariikluse elus. Kui lugeda ajaloo viimaseks suurimaks etapiks Maailmasõda, siis sellele järgnev periood on väsimuse- ja puhkeaeg. Maailmasõjale järgnev õhkkond tõstis kõrgele demokraatialipu maailmavaatelises ja riiklikus mõtlemissüsteemis. Nüüd aga ähvardab demokraatiat üheltpoolt fašism ja teisalt kommunism.

Kuidas säilitada selles võitluses demokraatiat, see on väikeriikide eluküsimus. Seepärast kaasaegse demokraatliku kasvatuse eesmärk peab olema kodaniku kasvatamine tervikliku rahvusluse suunas. Kui vahest demokraatia põeb kriisi, siis on see juhtkonna kriis. Juhid vahelduvad. Uus generatsioon kutsub etteotsa uue juhtkonna. See on arenguloolline paratamatus. Kui meie tänane juhtkond on hõbepäine ja väsimus vaevab töösangareid, k u i d a s loome siis juhtkonna järelpõlve? Tuleb küsida: k u s t võtame endile tulevase juhtkonna? Edasi: kas noor haritlaskond on antud momendil k ü p s avaliku elu juhtimiseks?

Need küsimused on küllalt problemaatilised, mis sunnivad meid analüüsima tänapäeva haritlaskonna mentaliteeti, ta vaimset palet ja taotlusi.

Kõigepealt küsime: k e d a mõelda noore generatsiooni all? Vastuse andmine on raske. Tegelikult „noor“ ja „vana“ on vaieldavad mõisted ja tõmmata siin kindlaid piire, on võimatu.

Väliselt piiritledes mõtleme noore generatsiooni all 25—30 aastate vahelist sugupõlve. Seda rõhutab ka kaasaegse tõusva generatsiooni üks prohveteid Läänes, E. Günther G r ü n d e l oma „Noore generatsiooni läkituses“ (vt. „Die Sendung der Junger Generation“, lhk. 4). Kuid noore generatsiooni mõistet ei tule siiski piiritleda niivõrd aastatega, kuivõrd just vaimsusega ja ideoloogiaga.

*

TAVALISELT nooruri hingelaad on rahutu. Seepärast on ka noore generatsiooni ideoloogia põhilaadilt radikaalne. Vanem sugupõlv sellevastu on alalhoidlik — konservatiivne. Kuigi konservatismil avalikus elus võib olla oma osatähtsus, nagu näeme seda kujukalt klassilise demokraatia maal, Inglismaal, siiski a r e n g u t kannab r a d i k a l i s m.

Viimase all ei tarvitse alati mõelda purustavat ja revolutsioonilist tegevust, kuigi ei saa ka salata, et 1905. a. revolutsioonil on oma tähendus Eesti omariigi kujunemisloos.

Mis põhjustab generatsoonide vahelise võitluse?

Noor generatsioon, kelle juhtkonna all tavaliselt mõtleme noort haritlaskonda, põeb alaväärsustunnet. Noor sugupõlv seisab suurelt osalt hooldamise all. Nii näit. enamik üliõpilaskonnast hangib endale majanduslikku sissetulekut kas otseselt vanemailt või teistelt lähedasilt vanema generatsiooni esindajailt. Viimaste aastate terav võistlus tegevusalade otsimisel sunnib kaasaegset üliõpilast resp. noort haritlaskonda vegeteerima rida aastaid, enne kui ta õnnelikul juhul leiab elamisväärse teenistuskoha, rääkimata sobivast tema eelharidusele.

Noor haritlane kannatab seega ka hingeliselt. Esmajoones on riivatud ta enesetunne. Üliõpilaste tormijooks nn. kojameeste kohtadele ei ole tühipaljas karikatuur, vaid meie õppeasutiste juhatajad võiksid sel alal esitada päris huvitavaid andmeid. Pilt muutub

veelgi pessimistlikumaks, kui jälgida pidevalt ajakirjandust. Ka see toob statistilist materjali haritlaste üleküllusest akadeemilistel tegevusaladel.

Tegelik elu kasvatab ja häälestab meie noore sugupõlve pessimistlikult. Teiste sõnadega: ta ruineerib meie tulevase juhtkonna. Pessimistlik ellusuhtumine hävitab aga usu ja usalduse noores generatsioonis meie rahva ja riigi tulevikku. Sellised tendentsid on aga kahjustavad ajal, mil tahetakse näha meie rahvusluse uuestisündi.

Selles noorpõlve pessimistlikus ellusuhtumises peitub ka generatsioonide vahelise võitluse algidu. Kui noorpõlv jõuab oma alaväärsuskompleksi teadvuseni, sealt peale algab ka generatsioonide vaheline võitlus, kas passiivsel või aktiivsel kujul.

Moodne individuaalpsühholoogia eesotsas Adleri kooliga vihjab sellele, et alaväärsuskompleks on suureks tõuketeguriks isikliku elueesmärgi energilisemal taotelul. Alaväärsuskompleks võib rekompenseeruda, see võib muutuda loovate jõudude teenistuses. Tehkem siit loogiline järeldus: kui meie noor haritlaskond resp. üliõpilaspere tegelikult ühiskondlikus eluprotsessis asub ooteasendis, siis ta alaväärtuskompleks individuaalpsühholoogiliselt peab kiiremalt õilistuma.

*

TÄNAPÄEVA noor haritlane on pidanud generatsioonide vahelist võitlust passiivsel kujul, leivakanika pärast. Kui kirjandus tahab olla tegeliku elu kajastaja, siis aasta tagasi ilmunud A. Jakobson romaanis „Vana kaardivägi" iseloomustab tänapäeva üliõpilast järgnevais värves: „Ei midagi juhuslikku, midagi ülearust, mis võiks kahjuks tulla noore inimese algavale karjäärile. Ülikoolimaks on kallis, seepärast tuleb tuupida kogu jõuga; leivakilo maksab palju, sestap närigem iga suutäis läbi hästi põhjalikult... Organiseerunudki on nad ainuüksi targasti kaalutledes. Et umbes nõnda, et noh — on kasulik. Üks vilistlane on kliinikujuht siin linnas, see seal, kolmas kuskil kolmandas kohas... Aga samas: Kui täna või homme Toompealt dekreet tuleks, et kohtadele saaks ainult kõikjalt kõrvalseisjad, need nõndanimetatud „metsikud", siis astuks enamik ühegi kõhkluseta konventidest ja seltsidest välja."

Nii nähakse ja hinnatakse tänapäeva noort haritlaskonda kirjanduses.

Siinkohal tahame küll rõhutada noore haritlaskonna kaitseks, et selgrootus kirjanduses on liialdatud.

Kui vaadelda tänapäeva üliõpilast, siis, tõsi küll, temagi mõttelaadis on ju veel palju väikekodanlikku omaette nokitsemist. Eriti märkame seda nn. „põhimõtteliste" organiseerimatute juures. Erak noorharitlane võib küll saada kunagi soodsal võimalusel oma eriala „spetsiks", kuid ta jääb eluvõõraks ja hingetuks, keda ei saa võtta kriitilise silmaringiga juhtkonnana. Selleks ta mõttemaailm on liialt ahtapiiriline, tal puudub läbimõeldud maailmavaade. Kuid selline element on alati kaalukeeleks ühiskondlikkude voolude päevapoliitilises võitluses. See on tänurikas söödamaa igasugusele propagandale, ütleb moodne massipsühholoogia.

Materialistlikke mõttesuundi paneme tähele ka noore haritlase juures organisatsiooni valikul. Alati ei küsita selle järele, kas ta sobib org-i kaasvõitlejatega või mitte ja milline vaimsus õhkub org-i seinte vahelt. Sageli on vaid organiseerimise põhjuseks vilistlaskonna jõukus ja protektsiooni vajadus. See mõttesuund pidurdab aga indiviidi algatusvõimet ja tööindu. Noorest haritlasest võib sel juhul saada haiglane unistaja, kes ootab oma eksistentsi lahenemist vaid teiste kaudu.

Mis on soodustanud sellist materialistlikku mõttelaadi? Kahtlemata meie senise haridus- ja sotsiaalpoliitika ebastabiilsus. Vastutus suuremalt osalt langeb vanempõlvele, kes oma lihast ja verest võrsunud uuele generatsioonile ei taha luua väärilisi elamisvõimalusi.

Võtame asjaolusid üksikult. Kas meil ei ole korduvalt juhitud noorema generatsiooni ridadest tähelepanu sellele, et tehtagu lõpp kõrgepalgalistele mitmekohapidamistele? Kas meil tänapäeval ei leidu küllalt jõukaid kodanikke, kes kinnisvarade omamisele vaatamata hoiavad käes kohti nii riiklikes kui ka eraettevõtteis?

Ja noor generatsioon, kellel on õigus nõuda tööd, peab enneaegselt raugastuma.

Sageli tullakse vanema generatsiooni ridadest väitega, et noorpõlvel puuduvad kogemused, praktika. Kust võttis siis kaasaegne vanempõlv vene koolist tulles kogemused? Või omas ta neid tõesti sündides?

Noorele haritlaskonnale tuleb teha vabad kohad kättesaadavaks avaliku kuulutamise kaudu. Ametkonna aparatuuri täitmine sündigu vaba võistluse teel, nagu nõudis seda omal ajal meie noorema juriidilise generatsiooni esindaja prof. A. Tõeleid-Kliiman. Kvaliteet ja paremik peab pääsema esiplaanile. Seda on vaja eriti ajajärgul, mil kodaniku meelsuse kasvatamisel rõhutatakse ideelist momenti. Pealegi on vajalik tunnustada ka psühholoogilisi seadusi.

Psühholoogiliselt on tõestatud, et inimene 50—60 aastais hakkab näitama raugastamistendentse. Ta töövõime ja loomisjõud kahaneb. Sõnaga: ta muutub šablooniks. Seda mitte üksnes füüsiliselt, vaid ka vaimselt. Nii rida tuntud mõtteteadlasi väidavad, et vanempõlve mõttemaailmas esinevad lapsestumistendentsid. Töö loovat mõtet kannab nauding ja võimuiha-käsklusprintsiip.

Kui meie noorele generatsioonile omal ajal heideti ette, et ta põlgab füüsilist tööd, siis see on osutunud tänapäeval ekslikuks. Noorpõlv võtab kõikjal oma tööd ja kohustusi tõsiselt ja väärikalt. Viimasest võivad kõnelda niihästi meie raudtee-, sõjaväe-, kui ka politsei asutised, kuhu viimasel ajal komplekteeritud nooremaid haritlasjõude.

*

KUIDAS siis saavutab noor haritlasgeneratsioon oma asendi eluprotsessis? Rasked majanduslikud tingimused üksnes veel ei vii uut sugupõlve avalikus elus esiridadesse, kui selleks puuduvad psühholoogilised eeldused ja sotsiaalsed võimalused. Kuigi meie üliõpilaskond on organiseerunud ja organiseeritud iseseisvuse aastate jooksul, siiski tal puudub kindlakujuline ideoloogia, millest hoovaks välja alati värskendavat vaimu, küsimata sellest, kes seisavad akadeemilise juhtkonna ridades.

Meie senine organiseeritud üliõpilaskond on pidanud oma põhiideaaliks rahvuslust. Aga just noore generatsiooni rahvusliku ideoloogia puudumine fikseeritud kujul on tekitanud mõttetuid ja viljatuid intriige noores organiseeritud haritlaskonnas. Tahaksime südamest loota, et uus kehtima hakkav Ülikoolide seadus vähemalt selles osas rahuldab üliõpilasi, vältides konvendisüsteemiga senised tühised intriigid.

Kui on kadunud separatism ja lahkhelid vanemas generatsioonis, siis ammugi need ei tohi olla noores sugupõlves. Üliõpilaskonnas tuleb rõhutada korporatiivset mõtlemisviisi. Korporatiivne mõtlemisviis tähendaks esmajoones akadeemilist ühistunnet, vendlust, sõprust ja aumõistet. Tahame loota, et uuest seadusest kasvab välja noore haritlaskonna kindlakujulise rahvusliku ideoloogia alus. Rahvuslus sõna tõsises mõttes ei tohi kujuneda noore haritlaskonna ideoloogiana mingiks mehaaniliseks mänguriistaks, kus helipala valik oleneb väntaja maitsest.

Kuigi noor haritlaskond organiseeritud üliõpilaskonnana on taotlenud rahvuslikke sihtjooni, siiski ei saa salata, et mineviku päevil mõnikord on see viinud välja huraapatriotismini ja teisalt „kriitilise rahvusluse“ rõhutamisel ka kosmopolitismini.

Ei saa jätta silmapaari vahele ka praeguses üliõpilaskonnas esinevaid kurbi asjaolusid, kus separatistlikku meeleolu luuakse kunstlikult. Peaks jõutama veendele, et akadeemilise kodaniku mõiste tähendab enam, kui päritolu arvestamine, kas üliõpilane on endise nimetusega „seltsist“ või „korpist“. Akadeemiline mõtlemisviis tähendab enam kui teha küsimust, kes viibivad antud momendil üliõpilaskonna eesotsas.

*

MIKS MEIE noor haritlaskond pole saavutanud juhi osa avalikus elus, see on tingitud ta konkreetsete sihtide ähmasusest ja selgusetusest. Rahvuslik ideoloogia ja rahvuslik programm tuleb töötada välja nii, et see haaraks laialdaste rahvakihtide tähelepanu. Teiseks suurimaks puuduseks noore haritlasgeneratsiooni huvide kaitsmisel on ta idealismi ja aatelisuse verevaesus.

Meie vanem sugupõlv juhtis avaliku elu karidele oma liigselt materialistliku ja egoistliku eluvaatega. Nüüdisaegne avalik elu tahab olla häälestatud ideeliselt, kuid orgaaniliseks tervikuks võib muutuda see ainult siis, kui ka noor haritlaskond sellele sekundeerib aktiivsemalt.

Vähe on noorpõlve kaasalöömisest ainult rahvuslikus kõnelennus 24. veebr. Et noor haritlaskond aktiivsemalt tuksleks kaasa rahvuslikele üritustele, selleks on vaja esmajoones suurimat mõistmist vanempõlvelt noore generatsiooni hädadest. Ja edasi: noor generatsioon tuleb kasvatada uues vaimus. Et kaoks noorpõlves vanempõlvelt pärandatud materialistlik eluvaade ja saamahimu, selleks võtku vanempõlv ennekõiki revideerimisele iseennast. Ilus eeskuju mõjub paremini. Siis on loota ka tänapäeva haritlaskonna isiklikku elureformi.

Teisalt seisneb noore haritlaskonna kurbmäng veel selles, et ta on liigselt kaine ja passiivne. Vaja on suurimat huviküllust avaliku elu probleemide vastu. Kui suudetakse tõmmata kaasa meie akadeemiline noorpõlv ja äratada ta rahvuslike ürituste teenistusse seniselt aktiivsemal kujul, siis tänane riigijuhtkond täidaks meie rahvusliku liikumise ajaloo suurima ülesande.

Kuidas teostub murrang noore generatsiooni ellusuhtumises, kuidas ta vabaneb oma loidusest? Kui noorpõlv tahab olla enam kui vanempõlv, kui ta tahab lüüa vanempõlve kvalitatiivsete ja moraalsete väärtustega, mida peab ta siis tegema?

Esmajoones muidugi on vajalik noorsoo rahvuslik ideoloogia, mis kasvaks välja noorest haritlaskonnast spontaanselt ja orgaanilise tervikuna.

Senine noore haritlaskonna võitlus rahvusluse lipu all on olnud kunstlik ja kahvatu. Vähemalt see tunne pole kunagi küüninud sellise lainetuseni nagu meie esimene rahvuslik ärkamisaeg, nooreestlus, Vabadussõda. Need meie rahvusliku liikumise ajaloo väljapaistvad tõrviktuled sündisid ühiskondlik-spontaanselt.

Kui tänane noor haritlaskond põeb üleproduktsiooni tõttu ennekuulmatut kriisi, nii materiaalselt kui psüühiliselt, siis tuleb kiiremas korras töötada välja uus elujaatav noore generatsiooni rahvuslik programm, mis baseeruks meie riikliku ülesehitustöö vaimus. Meie noor haritlaskond võib saavutada ühiskonnas väärika asendi ja kujuneda avaliku elu tulevaseks

SÖÖGISAAL „KOIT“
*

Milline oli

Rektori ametirüü

Tartu Ülikooli raamatukogus leiduvad andmed ajaloolisest purpurmantlist.

Ülikoolide seadusesse on võetud paragrahv, mis näeb ette ülikooli rektorile ja ülikooli valitsuse liikmeile ametiriietuse kandmist pidulikel juhtudel.

Nagu haridusminister A. Jaakson oma jutuajamisel uue seaduse kohta märkis, püüab see moodus tõsta ülikooli prestiiži.

Kuna sealjuures on arvata, et ametiriietusega tahetakse ka vanu traditsioone taaselustada, siis on huvitav märkida neid andmeid, mis leiduvad Tartu Ülikooli raamatukogus ajaloolisest ametirüüst.

Peab ütlema, et meil on säilinud õige napid andmed Tartu Ülikooli rektori ametiriietusest. Üksikud andmed tõendavad vaidlematult nimetatud riietuse olemasolu, lähim kirjeldus aga puudub või on siis katkendlik.

Kõige täielikumad andmed Tartu Ülikooli rektori ametirüü kohta asuvad rootsi arhiivides. Meie ülikooli 300 aasta juubeli puhul „Rootsi Kirjanduse, Ajaloo ja Muinsuste Akadeemia" andis välja raamatu, milles on kirjeldused Tartu Ülikooli skeptrite, mantlite, võtmete ja pitsatite kohta. Kirjeldused on koostatud Rootsi riigiajaloo muuseumis leiduvate originaalesemete ja dokumentide järgi. Mis aga veel olulisem: nimetatud esemete koopiad kingiti Tartu Ülikoolile. Praegu asuvad need ülikooli raamatukogus.

Küsimus oleks seega lahendatud, kui ka need andmed ei oleks lünklikud, eriti mis puutub ametiriietust. Nimelt on säilinud tõenäoliselt ainult osa rektori mantlist. Säilinud riietusese on 266 sm ümbermõõduga ja 52 sm kõrge keebi või suure krae taoline. Materjaliks on purpur-

---

juhtkonnaks, kui temas võtab maad korporatiivne vaim, akadeemiline ühistunne.

See ei tähenda veel sugugi pealepandud seisukohtade sajaprotsendilist jaatamist, nn. tasalülitamist. Kriitiline asjalik meel ja kindel selgroog on alati kandnud arengumõtet. Aga see ei tohi lõhkuda ja hävitada meie kõrgemaid paleusi ja ideaale. Noor haritlaskond kujuneb omaette jõuks, kui ta omab selgekujulise ideoloogia, mis oma organisatsiooni, mentaliteedi ja juhtkonna erinevuse peale vaatamata taotleb noore generatsiooni eesmärke. Ei saa ennem süüdistada ja hukka mõista vanempõlve, kui ise ei anta midagi uut ja paremat. Kui generatsioonidevaheline võitlus peaks toimuma ainult materialistlikul alusel, siis seisame peatselt tõsiasja ees, nagu väidab tuntud sotsioloog R. Michels oma teoses „Zur Soziologie des Parteiwesens in der modernen Demokratie": „Oleviku revolutsionäärid on tulevased reaktsionäärid."

Meie noor haritlaskond ei ole senini peagu kunagi tundnud huvi aktiivselt kaasa lüüa avaliku elu areenil. Selleks on tal puudunud aeg akadeemilise töö kõrval. Kuna „igavene tudeng" on vaid magus mineviku muusika, siis akadeemiline töö on kujunenud tervistkurnavaks rekordiliseks tuupimiseks, mida sooritatakse närveldavas õhkkonnas. Meil on kujunenud mehaaniline ja standariseeritud üliõpilastüüp.

Kuna akadeemilistel noorharitlaste ringkondadel puudub aktiivne huvi avalikku ellu kaasalöömiseks, siis on küsimus, kas noor haritlaskond sellisel kujul ja vaimus pääseb võldule generatsioonide vahelises võitluses. Esialgu jääb aga vähemalt teadmine, et tulevane juhtkond kujuneb noorest haritlaskonnast ikkagi üksikute isiksuste arenemise kaudu.

*

KUI „kolmandas riigis" E. Günther Gründeli sulest on ilmunud noore generatsiooni missiooni standardteos: „Die Sendung der Jungen Generation", kus uus generatsioon peab andma uue inimtüübi, kes häälestaks tõusva sugupõlve uute teetähistega, siis meie noore generatsiooni vaimuaristokraatia, akadeemilise noorpõlve missioon seisab täna ja homme selles, et võtaks jõulisemalt maad korporatiivne vaimsus ja ideeline moment.

Generatsioonidevõitlus ühiskonnas on bioloogiline ja psühholoogiline paratamatus. Generatsioonid on need inimaastakäigud ja ajavoolud, kes toovad kaasa uue ajavaimu. Iseseisvas õhkkonnas kasvanud noor haritlaskond on oma põhilaadilt teotahteline ja võimas ja ta peab püstitama endale konkreetsed teetähised. Ta teostab ja saavutab need, kui teda kannab akadeemiline ühisvaim ja isiklik elureform.

samet, vooder on samuti punane, siidist. Mantel on kanditud geomeetrilist orrnamenti kujutava kuldpaelaga. Rinna keskkohal on tihedas reas kuldlõngaga kaetud ovaalsed nööbid, nööpaugud on kanditud kullaga.

Milline oli riietuse alumine osa ja kas see üldse oli olemas, selle kohta puudub selgus. Kahjuks puuduvad selle kohta andmed ka vanemais kirjalikes allikais. J. Vasar oma raamatus „Tartu Ülikooli ajaloo allikad" toob ära kirjelduse Tartu Ülikooli pidulikust inauguratsioonist 1632. aastal. Teatavasti oli esimene Tartu Ülikooli *rector illustris* Liivi- ja Ingerimaa kindralkuberneri Johan Skytte 19-aastane poeg Jakob Skytte. Tolleaegne professor Friedrich Menius kirjeldab seda järgmiselt: „Peale Ülikooli esindaja prof. H. Oldenburgiuse tänukõne ja jumalateenistuse Maarja kirikus anti hiljuti valitud *rector illustris* Jakob Skyttele peale ülikooli pitsati, kartseri ja fiskuse võtmete, vastava ametirõivastise ja kahe

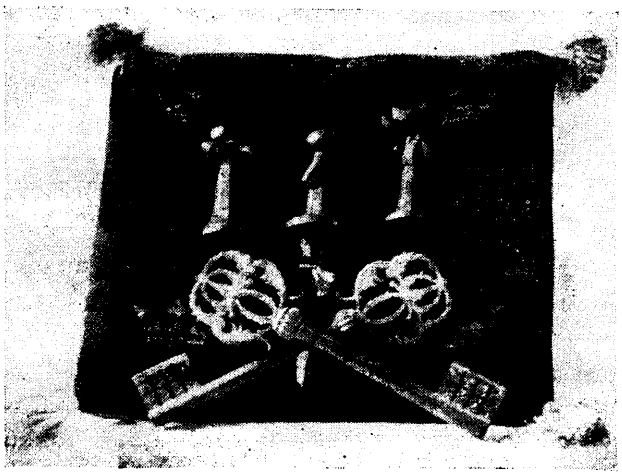

Kartseri ja fiskuse võtmed.

hõbevalitsuskepi ka ülikooli matrikliraamatud ja Upsala ülikooli konstitutsioonide ärakiri. Peale rektori vastukõnet ja uut protsessiooni lõppes pühalik avamis-talitus."

Ka nimetab kaasaegne G. Sommelius, et prorektor Manelius andis *rector illustris* Jacob Skyttele peale muude esemete ka purpurse mantli. Veidi lähema kirjelduse annab H. L. Ch. Backmeister („Nachrichten von den ehemaligen Univesitäten in Dörpat und Pernau", ilmus 1764. a.). Siin mainitakse samuti muid rektori ametimärke, lisatakse aga juure, et rektorile pandi õlgadele punane sametist kuldnööpidega ja kuldäärestusega mantel, kusjuures talle öeldi, et „niisamuti nagu see mantel katab kõiki teisi riideid, nii tõstab see ka esile *rector magnificuse* eesõiguse kõigi teiste ülikooli professorite ees, kuid selle mantliga pannakse ka tema õlgadele palju hoolt ja tööd".

Rektori ametirüü
nagu see on ülikooli raamatukogus.

Viimane kirjeldus selgitab ka siis juba rektori ametirüü sümboolse tähenduse.

Nagu neist kirjeldustest võib järeldada, pandi piduliku toimingu ajal ametirüü rektori õlgadele. Seega pidi see siiski olema mingi lahtine riietusese, midagi mantli-taolist. On ka arvata, et tol ajal õppejõud kandsid mingit eri-riietust, kas või talaari sarnast, millele lisandus siis punane keep kui rektori eritunnus. Seda arvamist jagavad ka rootsi teadlased, kuid lahtiseks jääb küsimus, millist värvi oli mantli alumine osa.

Nüüd traditsiooni taaselustamisel jääb vaid huviga oodata, milliseks kujuneb ametlikult kehtima pandav rektori ametirüü, kusjuures loodetavasti kasutatakse ka ajaloolisi sugemeid.

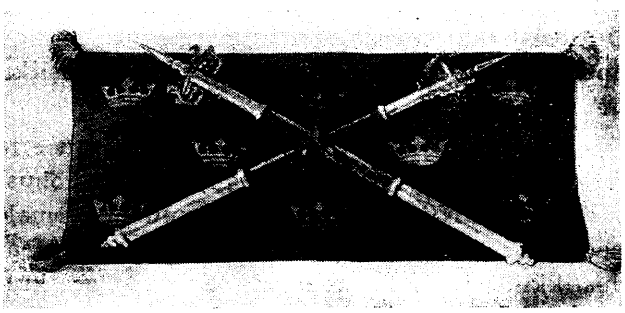

Rektori hõbedast skeptrid

Kultuurkonventsioon Ungariga

Soome-Ugri kultuurtöö on saanud neil päevil kaks reaalset alussammast Eesti-Ungari ja Soome-Ungari kultuurkonventsioonide näol, mis mõlemad kirjutati alla vastavate riikide haridusministrite poolt Budapestis, oktoobrikuus 1937. Tegelik koostöö hõimuriikide vahel leidis tihedamal määral aset juba põhjapoolsete hõimude iseseisvumisest saadik, kuid pärast läinud aastal Tallinnas peetud Soome-Ugri kultuurkongressi võttis koostöö ulatuslikuma vormi, sest juba siis valmis otsus kultuurkonventsioonide sõlmimiseks hõimuriikide vahel.

Allakirjutatud kohustuste sisu on lühike. Selle peamiseks sihiks on anda seaduslikku alust Eesti-Ungari kultuursuhetele, arvestades mõlemaid rahvaid ühendavaid kultuursidemeid ja mitmete tuhandete aastate suhete kindlustamise tähtsust. Eestiga allakirjutatud leping on täiesti sarnane paar päeva hiljem Soomega sõlmitud lepinguga.

Konventsioon ise koosneb 16 artiklist, kusjuures Ungari valitsus Eesti suhtes kohustub edaspidigi toetama Ungari Instituuti Tartu Ülikooli juures, samuti ka säilitama Soome-Ugri Instituuti Budapestis, Joseph Eötvösi kolleegiumis. Viimases on nähtud ette soodsaid töötingimusi eesti teadlastele ja mainitud soodustused on leidnud viimastel aastatel järjekindlalt kasutamist meie õppejõudude poolt. Eesti valitsusele langeb ülikoolide alal veel kohustus säilitada Ungari keelelektoraati Tartu ülikoolis ning Ungari omakorda kohustub asutama eesti keele lektoraadi Budapestis, Peter Pazmany ülikoolis, kus seda varem ei olnud. Ühtlasi jätkub ülikoolide jt. kõrgemate koolide õppejõudude vahetamine ja nende teadusliku uurimistöö soodustamine.

Üldiste kultuurürituste alal on nähtud ette terve rea seniste ettevõtete vastastikune kohustuslikkus. Nii toetatakse edaspidi mõlemalt poolt Soome-Ugri uurimiskomitee ja teiste teaduslikkude seltside tegevust. Soome-Ugri kultuurkongresside vastastikune korraldamine on nüüdsest peale ka konventsioonis ette nähtud, samuti iga-aastane hõimupäev koolides, mis toimub oktoobrikuu kolmandal pühapäeval. Õpperaamatutel teise lepinguosalise kohta peab olema tõele vastav ja sõbraliku vaimuga sisu. Teostatakse aegajalt nende teaduslikkude ja kirjanduslikkude teoste nimekirjade vahetamist, mida peetakse soovitavaks tõlkida teise rahva keelde, soodustatakse nende tõlkimist ja nendele tähelepanu juhtimist teaduslikkudes ajakirjades. Mõlemad maad kohustuvad ühtlasi soodustama vastastikku mõlemate maade kõrge kunstiväärtusega teatripalade etendamist ja filmide linastamist. Kohustatakse vastastikku tegema raadio saatekavade ülekandeid ja pühendama raadio saatekavade aega teise lepinguosalise maa ajaloo, kirjanduse, jne. tutvustamiseks. Korraldatakse ametlikkude ja teaduslikkude instituutide väljaannete vahetamist, raamatukogude suurendamist teise maa raamatutega ning soodustatakse kõiki kultuurilisi ja isiklikke suhteid ja ettevõtteid, mis on võimalikud lähendama mõlemaid hõimurahvaid ning kõvendama nendevahelist koostööd.

Kõigi nende eeskirjade teostamiseks luuakse Eesti-Ungari segakomitee, kuhu kuulub kaks alamkomisjoni. Üks alamkomisjon asub Budapestis, teine Tallinnas, mis koostatakse vastava maa haridusministri poolt. Kumbki alamkomisjon on kohustatud vähemalt kord aastas kokku tulema.

Kultuurkonventsioonis üliõpilaste kohta ettenähtud artiklites on rida teretulnud uuendusi. Nii seatakse kindlale jalale vahetusstipendiaatide vahetamine Eesti ja Ungari vahel ning igal aastal vabastatakse peale selle vastastikku õppemaksust 12 teise maa üliõpilast kummagil maal. Uue ülikoolide seaduse järgi on Eesti poolel selleks nüüd ka palju soodsam alus, kuna vabastamine varem tähendas ühe eesti üliõpilase vabastamisest ilmajäämist. Nüüd sünnib see väljaspool eesti üliõpilaste arvu. Ka ülikoolide suvekursustest osavõtjate arvu püütakse valitsuste kaudu tõsta ning toetada häid suhteid arendavaid üliõpilasorganisatsioone ja ekskursioone.

KUIDAS PÜHITSETI VANASTI

Hingede aega

NÄDAL PÄÄLE mihklipäeva algab hingede aeg, mis neli nädalat tüürib ja üks nädal pääle marti hingede päevaga lõpeb. Nii seletab vanarahvas, noorem rahvas teab alles Rahvaluule Arhiivi kaudu, kui tähtis see aeg muiste oli...

„Hingeajal ootavad inimesed hingekesi koju tulevat.“ Räägitakse, et kalmulistel oli luba siis ilmalisi külastada ja neid ei koheldud kodukäijatena, vaid võeti vastu suure auga. „Palju enam piame püüdma igate viisi oma armastust nendele üles näidata, piame neid toiduga vastu võtma, sauna kütma ja sagedasti nendega juttu tegema ja nimet pidi hüüdma, ning viimaks, kui nad koju hakkavad minema, neid kõige vähem poole tee pääle saatmas käima.“ Nagu näha peeti hinge märgatamatuks, kuna ta ise võis näha kõike, mis sünnib ümberringi, — kuuleb nimepidi kutsumist, maitseb roogi ja peseb end saunas.

Hingede ajal ei tohi palju töötada ega kolistada, ollakse tähelepanelikum isegi eluta asjade ja tööriistade vastu. Ei tohtinud hingede ajal keegi liñu kolkida ega reht peksa, et mitte hingi hirmutada. Tuppa laotati õled maha, hoidumaks väikseimastki mürast, „et käimisest ega millegi asja maha kukkumisest kolinad ei oleks“. „Ei siis raiutud hagu, metsale anti ka rahu, ei kedratud, vaid lasti vokid puhkada“.

Hingede ajal käitusid ka metsloomad teisiti kui muidu, näib, et see kujunes mingiks vennastuspühaks kogu looduses. Nii räägitakse, et „Hingede aeg magavad jänesed ühes pesas ja hingede aeg lendama tedred hästi heaste kujude peale“.

HINGEDE AJAL ennustati ilma. „Mereäärsed elanikud vaatasid, kas sellal mereveed on väiksed või suured — suur vesi ennustas sula talvet, väike vesi aga külma. Kui hinged lähevad reega s. t. lumeteega, siis tuleb pikaldane ja külm kevad, lähevad nad aga vankriga, siis rutuline ja soe. Kui hingede aja jooksul niigi palju päikesepaistet on, et mees jõuab hobuse selga hüpata, siis võib järgmisel suvel kuiva heina ka saada.“ Igal hingede päeval pidi tegema ise tööd, ja oli näiteks tänavu aastal mõnel päeval ilus ilm ja töö õnnestus, siis pidi rahva usu järgi olema samuti ka tuleval aastal.

„Teisel reedel pääle mihklipäeva peab liha keedetama ja hingedele viima. Selle aja sees niidavad hinged kolm päeva, kolm päeva võtavad nad loogu ja kolm päeva teevad kuhja. Kui neil päevadel ilusad ilmad, tulla heinarikas talv.“ Või jälle: „Kolmel esimesel päeval külida hinged, teisel kolmel päeval niita heina, kolmandal päeval panna nad heina ja vilja kokku.“

Üliõpilaspäevade keerises Helsingis ja Vuoksenlaaksos

VILLE TERVITAB MEID.

LUBATAGU mul sellisel toonil alata oma pisimälestuste edasiandmist meie tudengite külaskäiguretkest Helsingi, Viiburi, Vuoksenlaaksosse ja Imatrale.

Lihtsalt Villeks nimetasid Soome kaasvõitlejad koduselt Vilho Väisast, kas Soome Üliõpilaskondade Liidu Välistoimkonna juhatajana oli Soome-Eesti üliõpilaspäevi korraldava toimkonna juhiks. Villena õppisid seda imposantset bursitüüpi tundma ka kõik üliõpilaspäevist osavõtnud eestlasist kaasvõitlejad.

„Ville“ Väisanen

Usun, et Villel sellise kodususe vastu kõige vähem on põhjust protesteerida. Sõbralik suhtumine, eriline hool külaliste eest hoolitseda, kõigile olla abiks ja alati lõbus — seda suutis väsimatult vaid Ville, millised asjaolud kõik selleks kaasa aitasid, et tema isikut teha populaarsemaks üliõpilaspäevade kestel.

Ärgu minu kirjutise alapealkirja vastu protesteerigu teised lugupeetud vastuvõtjad, rohkearvuline soome kaasvõitlejate hulk, kes meid vastuvõtuks pidulikult osakondade lippude riviga oli tulnud tervitama.

Keda meie sadamakail kõige esimesena silmasime vastuvõtjate rohkearvulises peres, oli just Ville kiiresti askeldav kuju. Hetkeks orkestri juures, siis jälle osakondade lipurivi õgvendamas ning hääle selgeks köhatanud lausus kõikide Soome kaasvõitlejate nimel meile esimesi tervitussõnu Ville: „Tervetuloa utusen lahden yli...“ Tundsime udu haihtuvat Ville südamlikkude sõnade mõjul. Villelt oli au ka vastu võtta esimene sõbralik käepigistus Soome pinnale astudes, Ville juhtimisel siirdusime rongkäigus Vanasse Üliõpilasmajja, kus registreeriti meid päralejõudnuiks IX. Soome-Eesti üliõpilaspäevile.

PIDU ALGAB.

PIDULIKUST algusest oleks läinud peaaegu veerandtundi kaduma, kui me poleks kiirustanud einega Lasi Palatsi „H. O. K.“ restoranis. Sel põhjusel paljud meie lugupeetud daamidest ja härradest loobusid üpris maitsvast magusroast, rutates

Arvatavasti hinged külvavad ja lõikavad siis juba järgmise aasta saaki ja annavad ilusate ilmade abil märku, kui elavail on hääd loota, sest mida muud võis tähendada see sümboolne niitmine oktoobri-novembri kuis. Tasuks vaeva eest punuti hingede äraminemise päeval ka nendele pastlapaelu, keedeti neile „liha karpi" jne. peale muude tseremooniate.

„Kui hingede ajal hästi palju mõistatakse, siis tulevad kirjud vasikad." Hinged võisid üldse palju imet teha, kõiksugu õnne ja õnnetust tuua. Mõnes suhtes neid lausa kardeti, näit.: „Kui hengede aeg ehk kui hengede aea lõpp vihmast või lumest tee rikutud on saand, nõnda et ree ega rattaga teed käia ei saa, siis olevad see hingede minek keige parem, siis ei saavavat nad inimestele ega loomadele nälga ega surma tuua. Seletus: kui vankritee aeg olevad, siis toovad inimestele selle aasta nälga ja surma, kui ree tee, siis loomadele."

Kardeti väga, et hinged üle põllu minnes võiksid viljaõnne ära viia, seepärast palutakse lahkuvaid hingi näit. Vastseliinas järgmiste sõnadega:

„Umadsekese armakese, sugulase kallikese, minke noks rahuga umma paika. Minguij õks üle rüa põllu, rüä põllu, leevä õnne üle."

Samuti Viljandimaal:

„Ärge minge üle minu põllu ega teed mööda, minge sood ja raba mööda."

Veel kardetavam on aga see, kui hinged üldse ei tule sööma, sest „sis om see täht, et koolnuide umatse nii ei ole elanu kui kord ja kohus om. Sellel om suur pahandus. Ent kelle toit ära om söödu, kaonu, see om rõõmus, et täll sugulaste hulk kostil om käünü".

Hingede aega oodati suure põnevusega ja pühitseti pidulikult. „Kui Engede aig hakas, sis tulevat kik enge sinna, kus kennigi surenu, sääl võeats neid vastu süvvas ja juvvas, trillitas ja trallitas sis elävat nii enge seni sääl ku engede ao lõpetuseni, sis kävväs neid saatman, tapets värsket ja süvväs nõndasamuti nagu vastu võtmise aol. Ütel kottel olliv küsünu inimese engede käest, mis te ka tahate? Enge ütelnu: Kapsu taas."

KUIDAS JUST toimus hingede söötmise tseremoonia, selle kohta on kaunis palju mitmesuguseid andmeid ja see kindlasti varieerus ka kohtade ning aegade järgi. Vanimast ajast arvatavasti on pärit need andmed, mis räägivad hingede söötmisest väljas, kivivaremete ääres või metsas, koguni ühisohvripaikades, näit. „Rapla kihelkonnas, Kehtna vallas, Läätsi mäe all kasunud üks niinepuu, mida hingepuuks nimetet. Hingede päeval käinud selle valla rahvas niine all kummardamas. Sel päeval olnud ainult paar inimest igas majas kodu vahiks, et hinged elumajasse ei tule ja teine jälle välja peal, et hinged põlluvilja õnne ära ei vii". (Hurda kogust).

Mõnes kohas viidi hingedele toitu sauna, mis muidugi oli seks puhuks köetud ja varustatud kõigi vahentega pesemiseks, vihtlemiseks, leili viskamiseks jne.

Umbes samaaegne võis olla komme viia hingedele toitu taluõue, katusele, laudile. Niisugust toimingut iseloomustab järgmine teade (Eiseni kogust):

---

hotellidesse enda kargest meretuulest hävitatud ilu tagasi võluma. Kellel selle järele puudus vajadus, sellel oli küllalt tegemist reisil kortsunud pitside, siidi ja sameti korrastamisega.

Nagu kõigil igapäevasest elust ju teada, võtab see toiming naise tööpäevast ikka suurima osa. See asjaolu kippus ka siin mõjule pääsema, pealegi kui üldiselt teada, et hotelliteenijail pole ühe daami jaoks kümmet kätt.

Teataval määral oli siingi Ville arvestanud kogemusi ja majutanud meie daamid mitmesse hotelli, et vältida suuremaid hilinemisi. Selline ettenägelikkus oli seekord küll kaaluva tähtsusega, milleta üliõpilaspäevad poleks avatud akadeemilise veerandigagi.

Piduliku üliõpilaspäevade avamise lõppedes korraldati ametlikele esindajaile pidulik vastuvõtt-õhtueine Üliõpilasmaja muusikasaalis. Menüü oma pikkuse ja keerulise prantsuse sõnastusega, vahepeal kuulatud kõned ja neile vastamised ning Ylioppilas Laulajate ettekandeid, millised tänu oma juhataja huumorimeelele ja oskusele ettekandeid pakkuda nüansirikkalt ja huvitavalt, olid kõik takistavaiks tegureiks, et pidusöök ei jõudnud lõpule balli alguseks ning ametlikud esindajad lasknud võluda end ballimeeleolust, loobusid kohvist, ning

KONGRESS SIIRDUS TANTSIMA.

BALL OLI uhke, härrad eranditult frakes, kellel pika, kellel lühikese sabaga, kuid ikkagi pidulikku muljet jättev daamide sametist, brokaadist, pitsist ja tüllist suursuguste õhturiietuste kõrval. Kava ballil täiendasid peale moodsate tantsude ja

Kella-5-teel „Börsis"

vaheldusekс mängitud vanade klassiliste tantsude, milliste suursugused painutused võlusid meie tütarlaste südameid, veel võimalus kuulata ka vokaalharmooniat Savo-Eteläsuomalaisten kooride ühenduselt. Ja vaheldusekс kõrge kunstniku Timo Mikkilä klaveriette-

„Hingede päev, seda oli terve nädal... tol nädalal viidi taluharjale nurmikuga hingedele toitu, verekäkki või maksa s. o. kõiki värsket lihakraami. Noored käisid hingede mälestuseks valgeis linades talust taliu, kus anti käkki jne. Kel oli must riie ümber, seda peeti kurjaks vaimuks.

Lauldi:

Kella Ritsu käsu pääle uu-uu!
Oleme nüüd siia tulnud uu-uu!
Viin sind ära kabelisse uu-uu!
Surnuaia künka alla uu-uu!"

Siin on nähtavasti kaasa mõjunud juba mardipäeva ja kadripäeva kombed ja kiriklikud traditsioonid, millega paralleelselt ja läbisegi ju rahvausk kaua aega püsis. Kui tahta võrrelda nendega kombeid ajast, mil veel hingede poole pöörduti palvesõnadega, nagu jumalate poole, siis leidub kõrvutusmaterjali näit. Kraasna maarahva juures:

„Tulke mu sõsar (nimi), mu esä (nimi) jne. Tulke esi, nii võtke oma ladsõkõs', tulke me söögi manu, nii joogi manu! Kutsu teid hüäl meelel, heldel süämel, teile inne anna, peräh esi võta. Är' vihaku mu karja tõbrast, mu kündü, külbü, laske kari kasuma, nii vili vinnima! (venima)"

See näitab ühtlasi, et hingedel oli palju võimu, eriti aga võimu kõige üle, mis puutus maapinda, põlluviljakusse, karja sigivusse.

Varsti, vist küll hilisemal ajal hingede pidulaud siirdus õuest tuppa. O. W. Masingu „Nädala-Lehes" kirjeldatakse üht säärast söömingut nii:

„...Katsid siis lauda valmis, pannivad perud õrte ja kangad seina peale ja piipkannu omma kohta rippuma. Vasto essimest kukkelaulo panni perenaene küünlad kässilühtrite peal põllema ja kandis road lauale. Peremees kallas karrikatesse õlut ja leikas leiba lahti. Kui siis kukk essimest kõrda laulis, peitis perrenaene ennast perrega kambri ja perremees jäi üksi tuppa; lugges issameiet; võttis valge rättiku kätte, lõi ristikest ette, teggi ukse lahti ja ütles: terre! terre! olge terve tullemast, et tulge sisse võerukessed! ja lehvitas siis ukse peal nii mitto kord rättikkuga, kui suggulasi surnud teadis ollevad ja neid mällestas. Kui temma arrust kõik ollid sisse sanud, siis panni ukse kinni, terretas lahke sõnnaga näggemata võeraid; tännas et ollid tulnud tedda vatama ja pallus sellega leppida, mis jõud andnud ette panna ja mis Jummal temale õnnistanud. Turgutas neid siis sööma ja jooma, räkis, kuida temmale kõik juhtunud, kuida kässi pärrast seda käinud, kui vimast kõrda temmal ollid võersis käinud. Kui kukke tõist kõrda kulis laulvad, siis ütles: jubba hüab koddo tullema; tõuske ülles! olge terve tullemast ja meid meles piddamast! Minge nüüd koddo! minge võerukesed Jummala rahhuga! ja vige häid tervisid vanna tutvadele.

Kui ta nenda sai räkinud, siis teggi ukse lahti; satis sellesama visiga, kuida sisse olli kutsunud jälle uksest välja, panni ukse kinni ja lõi risti tahha. Perre, perrenaene ja muud suggulased, kes kambris peidus ollivad, tullid siis laggedale. Südda oli kerge, et vaimud ärra läinud ja siis läksid õiged sööjad laua taha."

---

kandeist, millised said suure aplausi osalisteks. Omajagu meeleröömu valmistas ka tantsitar Anitra Kartos oma grotesksete ettekannetega.

Selline oli balli ametlik osa. Kui rääkida ka sellest, kuidas, kus, kes kellega ja mil määral balli keerises hõimusidemeid loodi, pahandaksid paljud saladuste avalikkusele toomise pärast. Kümmekond eesti noormeest kadus vihmapiisana merre, sest daamid olid ballil ülekaalus. Ühelgi poisil ei tarvitsenud tunda muret tantsupartneri puudumise pärast. Ja hilisel hommikutunnil leidus ülevas ballimeeleolus jalutajaid Helsingi tänavail külluses.

AMETLIKUD, MITTEAMETLIKUD JA „SEISUSETA" PÄIVIST OSAVÕTJAD.

AMETLIKKUDEST ja mitteametlikkudest esindajaist räägiti kogu üliõpilaspäevade jooksul. Rääkisid ise ja rääkisid teised ning kindlasti räägivad veelgi. Kuid need päevadest osavõtjad, keda teised olid valinud esindama, neist polnud kellegil aega rääkida. Kuid nagu „kolmas seisus" ise oma resolutsioonis deklareerib, olla neil kõik ilma tülideta möödunud. Loodi palju isiklikke sõprussidemeid, millel kindlasti suurem väärtus kui ametlikkudel resolutsioonidel, mis jäävad ikkagi paberile. „Kolmanda seisuse" tööpäev algas niisamuti kui teistelgi esindajail väsitava, kuid huvitava kavaga. Oli moodustatud nn. üldhariduslik harrastusring, kes tutvus linna vaatamisväärsustega. Tehnilise-kaubandusliku huvialaga tudengitele võimaldati tutvuda soome kaubanduse ja tööstuse saavutistega Helsingi piirides.

Ametlikkude esindajate tööpäev algas pühapäeva hommikuse pärjaasetamisega Eesti Vabadussõjas langenud soome vabatahtlike mälestussambale. Austusavaldusele järgnesid töökoosolekud Üliõpilasmajas tähtsate aktuaalsete päevaküsimuste lahendamisega ja ka uute põnevamate leiutamisega, mis süvendaksid Üliõpilaskondade vahelist koostööd. Neist töötulemusist on avaldatud juba tähtsamad.

Üliõpilaspäevade töökava oli täiel rindel hästi ette valmistatud, eriti mis puutus kiirusesse kui ka sisukusse. Seepärast maitses kõik hästi, kui jõuti tühjade kõhtudega Kauppakorkeakoulu üliõpilaskonna poolt eesti sõprade auks pakutud einele restorani „Pik-Nik". Sõime siis ka eestlaste moodi külalahkete soomlaste poolt serveeritud rootsilaualt. Olime isegi unustanud, et algas taas vastuvõtt Helsingi linna poolt antud kella viie tee magusate tortide, kohvi ja tantsuga restoranis

„BÖRSIS".

JÕUDSIME mõnekümne-minutilise hilinemisega Börsi halli, kus meid ootas sõber Ville. Oli hea meel, kui Ville meie tütarlapsi julges hilinemise pärast noomida, sest meie seda oma „kangemate pooltega" ei julgenud kunagi teha. Ja Villel oli ka noomimiseks põhjus, linnapea Tulenheimo ning härrad rektorid olid ilmunud erakordselt täpselt.

Pahameelele vaatamata lubati meid siiski astuda kõrgete vastuvõtjate käesurumisega algavale vastuvõtule.

Mina isiklikult mõtlesin ja õigustasin oma hilinemist seega, et ega sellist juhust teistkordselt enam

Edasi kuuleme, et hingedele anti süüa tares ahjupääl, kus käidi neile peeruga tuld näitamas ja juttuvestmas; ning mida väiksemaks jäi usk hingedesse, seda kitsama regiooniga nad pidid leppima. Lõpuks pandi ainult taldrikutäis sööki „ahjuotsele" ja pärast hingedepäeva rõõmustati, kui säält osakene puudus. On säilinud ka mõned anekdoodid kindlasti ajast, mil usk hingedesse raugemas, sellest, kuidas kass või sulane salaja toidu ära söönud ning midagi muud asemele jätnud, perenaine seda leides aga siiski rõõmustanud, sest arvas, et roog hingedele hästi maitsnud.

HINGEDE AEG oli seotud ka omamoodi tabude ja keeldudega, näit. ei tohtinud sellal süüa herneid. „Kes hingeajal ernid sööb, jääda rinnutumaks." (Herned ja oad olid harilik matusetoit!) Hingede ajal ei tohtinud siga nuuma panna: „Kui hingede ajal sea oidusse paned, hingab ta igast harjaksest (ei võta rammu)," jne.

Et hingede ajal ilmad olid enamasti vaiksed ja uduseid, see oli juba vanasõnaliselt selge: „Nüüd om vagane, om engiaeg, ei saa jahvatada." Arvati, et ilmad oktoobri lõpus ja novembris ongi pehmed ning tuulitud selleks, et hingedel oleks hää ringi käia. Ühes sellega tekkis aga ka palju muid kujutlusi, näit.: „Kui henge ajal udused ilmad on, siis sadab tonte taevast maha" jne.

Tuntud on ka nn. Jäguaeg, mil öeldi huntidele taevast sööki jagatavat, või üldse metsloomadele. Ühes Lüganuselt saadud andmes on liigutaval kombel segi aetud nii Jumala, huntide kui inimlike sööjate ning söötjate osad selles imelikus toimingus:

„Jäguaeg on see aeg, kui käidi söötmas huntisi kivide peal metsas. Viidi sööki, et see on neil jumal, siis jumal käis seda söömas. Viidi kividele ja kändudele sööki, siis hundid käisid söömas. Kui pime aeg hakkas, siis mehed, kis kroonud ei tahtnud teenida, käisid seda söömas." Olustikuliselt see on väga huvitav märkus aegadest, mil tuli metsas redutseda neil, kellele langenud kuri liisk.

Pikkamööda teadagi kadus hingede aeg ja mõned kombed, mida veel peeti. Nende tähendus hakkas ununema. Nii on näit. teada, et hingede päeval pandi küünal põlema viljasalves terade sees, „et püsti seisaks" ja pärast terad anti sandile. Mõnel pool „pandi kirstu peale villu", peaaegu tänaseni püsinud mihklipäevaaegne lammaste tapmine on ka sellega ühenduses.

SURNUTE PÜHANA või katoliku kiriku „Kõigi Pühakute Päevana" on lahkunute mälestamine internatsionaalselt tuttav. Kuid eesti vanast usundist see moodustas, võiks öelda, algupäraseima ja kandvaima osa. Rahva meeles sobis see hiljemini päris hästi kokku kirikupühaga, nii et hingede aja kohta seletati: „Esimene päiv pühile mehile, teine päiv kooluile (koolnuile)." Nii seisab ka praeguses kalendris:

November
1. — (Pühadepäev).
2. — (Hingedepäev).

Nagu näha, peeti aga mõlemaid eraldi, ja ühest päevast ikkagi ei jätkunud. Muidugi ei ole nüüd kumbki enam ametlik püha, küll aga pühitsetakse luteri kirikus surnutepühana 21. novembrit.

Vanarahva tseremooniail oli esialgu veel küllalt väljapääse — suubuda näit. mardipäeva ja kadripäeva kombeisse, mil käidi talust tallu laulmas, tantsimas, ande kogumas, söömas seks puhuks varutud maitsvamaid palasid ja õnnistamas majarahvast „viljaõnnega", „karjaõnnega" ning kõigi muude hääde soovidega.

A. K.

üle elada ei saa, kus nii kõrged vastuvõtjad sind peavad ootama, sellepärast jäingi härra linnapea ja härrade rektorite isiklikust käepigistusest ilma.

Tants sulatas ühte nii varem kui ka hiljem tulnud ning hea tuju haaras kõiki, nii lugupeetuid vanu kui ka rõõmust lõkendavaid noori.

TEEKARITE KÜLALISTENA POLIL.

TÕESTI, inimlikkude võimete ulatavusega arvestades, muutus siiski ülejõukäivaks vastu võtta pakutavaid eineid oma raskete söökide ja kergete jookidega. Kuid arvestades vastuvõtjate külalislahkusega, ei suutnud kuidagi loobuda teekkarite romantilist Polit ja nende poolt pakutud õhtut külastamast. Kell seitse siirdusime teekkarite traditsiooniderikka Üliõpilasmaja võlvide ja sammaskäikude alla.

Juba esimene kohtumine selle maja „isäntäga" tõendas, et siin majas valitseb teine õhkkond ja teised kombed, kui teistes seninähtud osakondades. Nimelt kandis „isäntä" oma kõrge ameti tunnusena üle õla sametist keepi keeruliste ornamentide ja sümbolitega. Siis teekkarite reibas laul, maja massiivsed uksed ning võlvkäigud, omapärane valgustus! Tahtmatult tekkis soov näha ja kuulda heeroldeid ja fanfaare. Keskaegne romantiline õhkkond olnuks siis

„Hõimlejate" südamlikud käesurumised.

täielik. Mul tundus, et siin majas oli varemgi romantilise ümbruse mõjul loodud püsivaid hõimusidemeid ja tehti seda nüüdki suure hooga.

Õhtu veetmiseks ja hõimutöö jätkamiseks oli igale tudengile antud vabad käed toimida oma äranägemise

Akadeemiliste organisatsioonide tegevusest möödunud õppeaastal

AKADEEMILISTEST erialalistest organisatsioonidest tegutsevad Tartu Ülikooli juures järgmised seltsid:

AKAD. AJALOO SELTS. (Esimees: prof. P. Tarvel. Liikmeid: 95, neist ülikooli õppejõude 12, teaduslikke stipendiaate 1, üliõpilasi 26 ja väljaspoolt ülikooli 56; liikmeist on mehi 50 ja naisi 45.)

AKAD. ANGLO-EESTI ÜHING. (Esimees: lektor H. C. C. Harris. Liikmeid: 95, neist ülikooli õppejõude 6, üliõpilasi 74 ja väljastpoolt ülikooli 17; mehi 42, naisi 55.)

AKAD. EMAKEELE SELTS. (Esimees: prof. A. Saareste. Liikmeid: 129, neist ülikooli õppejõude 14, teaduslikke stipendiaate 1, üliõpilasi 54 ja väljaspoolt ülikooli 60; mehi 78 ja naisi 51.)

AKAD. ESPERANTOKLUBI. (Esimees: stud. jur. E. Janson. Liikmeid 18, neist ülikooli õppejõude 1, üliõpilasi 15 ja väljastpoolt ülikooli 2; mehi 12 ja naisi 6.)

AKAD. FILOSOOFIA SELTS. (Esimees: prof. K. Ramul. Liikmeid 25, neist ülikooli õppejõude 4, assistente 1, üliõpilasi 10 ja väljaspoolt ülikooli 10; mehi 16 ja naisi 9.)

AKAD. HÕIMUKLUBI. (Esimees: agr. E. Järvesoo. Liikmeid 68, neist auliikmeid 10, ülikooli õppejõude 8, üliõpilasi 66 ja väljaspoolt ülikooli 4; mehi 42 ja naisi 36.)

AKAD. KIRJANDUSÜHING. (Esimees: prof. G. Suits. Liikmeid 120, neist ülikooli õppejõude 13, üliõpilasi 35 ja väljaspoolt ülikooli 72; neist mehi 79 ja naisi 41.)

AKAD. KLASSILISE KULTUURI ÜHING. (Esimees: prof. P. Haliste. Liikmeid 36, neist ülikooli õppejõude 6, üliõpilasi 21 ja väljaspoolt ülikooli 9; mehi 22 ja naisi 14.)

AKAD. MATEMAATIKA SELTS. (Esimees prof. H. Jaakson. Liikmeid 54, neist ülikooli õppejõude 29, teaduslikke stipendiaate 3, üliõpilasi 8 ja väljaspoolt ülikooli 16; mehi 47 ja naisi 7.)

AKAD. METSASELTS. (Esimees: prof. O. Daniel. Liikmeid 215, neist ülikooli õppejõude 10, üliõpilasi 109, teaduslikke stipendiaate 3 ja väljaspoolt ülikooli 106; kõik mehed.)

AKAD. ORIENTAAL SELTS. (Esimees: dr. L. Leesment. Liikmeid 27, neist ülikooli õppejõude 10, ülikooli ametnikke 2, teaduslikke stipendiaate 1, üliõpilasi 3 ja väljaspoolt ülikooli 11; mehi 25 ja naisi 2.)

AKAD. PÕLLUMAJANDUSLIK SELTS. (Esimees: prof. P. Kõpp. Liikmeid 235, neist ülikooli õppejõude 22, üliõpilasi 82 ja väljaspoolt ülikooli 131; mehi 204 ja naisi 31.)

AKAD. MAJANDUSTEAD. SELTS. (Esimees: prof. E. Kant. Liikmeid 215, neist ülikooli õppejõude 9, teaduslikke stipendiaate 1, üliõpilasi ja väljaspoolt ülikooli 205; mehi 129 ja naisi 86.)

AKAD. LOOMAARSTITEADUSLIK SELTS. (Esimees: dots. J. Tehver. Liikmeid 78, neist üli-

---

järgi. Kellele meeldis, jäi Polile, teised siirdusid oma sõpruslepinglaste osakonda tantsuõhtule. Leidus ka palju hõimusõpru, kes soovisid hõimusidemeid kõvendada ka kaugete ungarlastega. Selleks kasutati lihtsamat teed, siirdudes restoran „Hungariasse", kus hõimuvendi esindasid ungari päritoluga mustlased või juudid. Et lõbu oli kõikjal küllaldaselt, seda tõendasid teisel hommikul kaasmaalaste väsinud näod.

RETK IDA-SOOME „RUHRI".

VIIBURI-Imatra-Vuoksenlaakso retkega oli eestlastel võimalus tutvuda Soome tööstuse ja tehnika kiire arengu ja ajakohasusega. Retke huvitavus oli kaasa tõmmanud ka palju soomlasi, nii lõbusaid teekkareid kui ka asjalikke kauppamehi. Ühes tuli ka Viiburi Osakonna kuraator mag. Sulo Haltsonen, et koos teistega korraldada meile südamlikku vastuvõttu oma kodulinnas.

Kogu reisi kestel oli võimalus näha tüüpilist soome maastikku: järved siin- ja sealpool raudteed, metsad, kaljud. Viiburis oli meid vastu võtmas teine temperamentne soomlane, linnapea A. Tuurna, esimene oli Ville ja kolmas matkal kõigile tuttavaks saanud „antslangari", alias Varsinaissoomlane Eino Linko.

Härra linnapea oma kõnes lõi esimesel momendil sõbraliku koduse kontakti külalistega. Rohkearvuliselt olid külalisi vastu võtma ilmunud ka Viiburis viibivad Seniores Viburgensise seltsi esindajad ja osakonna liikmed.

Saanud linnategelastelt lühikese ülevaate ja plaanid linna kohta, hakkasime nautima linnapea eestvõttel esimest kiirülevaadet Viiburist. Pyörea Torni oma keskaegselt sisustatud kohvikuga, Kindlus oma torni ja keerdtreppidega, muuseumid ja kõik muu möödus linnapea ameerikalikult kiirel juhtimisel huvitavalt. Kiirustamiseks oli põhjust, sest meid oodati pidulikule õhtueinele Teatrirestoranis ja sellele järgnevale ballile Raekojas.

Peosöögil täiendas härra linnapea oma populaarsust ja meeldivust südamliku ja hoogsa päevakohase hõimukõnega. Oma retoorilise väljenduse kui ka sisukusega köitis see kõigi südameid.

Õhtueine lõppedes, manitses ta noormehi mitte tütarlapsi ballil istuma jätta, sest selline polevat viiburlaste komme. Avades uksed ballisaali, valssis ta esimese kavalerina ühe eesti noorukese õhetava daamiga üle peegelsileda raekoja saali. Sellisest hoogsusest nakatuna kestis hõimuball Viiburi linna külalistena varase hommikutunnini.

kooli õppejõude 12, üliõpilasi 60, väljaspoolt ülikooli 6. Mehi 72 ja naisi 6.)

AKAD. RAHVALUULE SELTS. (Esimees: prof. V. Anderson. Liikmeid 94, neist ülikooli õppejõude 5, teaduslikke stipendiaate 3, üliõpilasi 89 ja väljaspoolt ülikooli 1; mehi 56 ja naisi 42.)

AKAD. ROHUTEADUSE SELTS. (Esimees: dr. N. Veiderpass. Liikmeid 213, neist vilistlasi 144 ja üliõpilasi 69.)

AKAD. ROOTSI-EESTI ÜHING. (Esimees: prof. P. Vieselgren. Liikmeid 59, neist ülikooli õppejõude 11, teaduslikke stipendiaate 1, üliõpilasi 6 ja väljaspoolt ülikooli 41; mehi 53 ja naisi 6.)

AKAD. SKAUTIDE SELTS. (Esimees: stud. pharm. V. Sirgo. Liikmeiks 18 üliõpilast.)

AKAD. SPORDIKLUBI. (Esimees: A. Reisner. Liikmeid 188, neist ülikooli õppejõude 16, üliõpilasi 133 ja väljaspoolt ülikooli 39; mehi 152 ja naisi 36.)

AKAD. TENNISKLUBI. (Esimees: prof. G. Rägo. Liikmeid 70, neist ülikooli õppejõude 13, üliõpilasi 22 ja väljaspoolt ülikooli 35; mehi 37 ja naisi 33.)

AKAD. USUTEADLASTE SELTS. (Esimees: prof. O. Sild. Liikmeid 237, neist auliikmeid 3, ülikooli õppejõude 13, teaduslikke stipendiaate 2, üliõpilasi 85 ja väljaspoolt ülikooli 152; mehi 227 ja naisi 13.)

AKAD. ÜHISTEGEVUSE SELTS. (Esimees: mag. K. Kongo. Liikmeid 163, neist ülikooli õppejõude 8, üliõpilasi 37 ja väljaspoolt ülikooli 123; mehi 151 ja naisi 12.)

ÕIGUSTEADUSE SELTS TARTU ÜLIKOOLI JUURES. (Esimees: prof. A. Piip. Liikmeid 24, neist ülikooli õppejõude 8, teaduslikke stipendiaate 3 ja üliõpilasi 11; mehi 23 ja naisi 2.)

ÕPETATUD EESTI SELTS. (Esimees: prof. H. Moora. Liikmeid 145, neist ülikooli õppejõude 34 ja muid 111; mehi 130, naisi 15.)

Tegevuse ülevaate saamiseks on algmaterjalidena kasutatud akad. organisatsioonide poolt ülikoolile esitatud aruandeid org.-ide tegevuse üle 1. aprillist 1936. a. kuni 1. aprillini 1937. a.

Aruannete järgi on REFERAATKOOSOLEKUID peetud Akad. Ajaloo Seltsis 7 koosolekut 9 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 20; Akad. Anglo-Eesti Ühingus 14 koosolekut 14 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 45; Akad. Emakeele Seltsis 6 koosolekut 8 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 22; (märgitud on ka ettekannete teemad, näit. prof. A. Saareste „IV rahvusvahelise keeleteadlaste kongressi tööst", prof. J. Mägiste „Siirdma verbi hõimkonnast" jne.). Akad. Esperanto Seltsis on peetud 12 koosolekut 4 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 8; Akad. Filosoofia Seltsis 4 koosolekut 4 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 35; Akad. Hõimuklubis 8 koosolekut 9 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 90; Akad. Kirjandusühingus 5 koosolekut 7 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 30; Akad. Klassilise Kultuuri Ühingus 1 koosolek 1 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 34; Akad. Loomaarstiteaduslikus Seltsis 9 koosolekut 7 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 28; Akad. Majandusteadlaste Seltsis 8 koosolekut 11 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 26; Akad. Matemaatika Seltsis 7 koosolekut 7 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 23; Akad. Metsaseltsis 4 koosolekut 5 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 21; Akad. Orientaal Seltsis 3 koosolekut 7 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 12; Akad. Põllumajanduslikus Seltsis 9 koosolekut 9 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 30; Akad. Rahvaluule Seltsis 5 koosolekut 11 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 38; Akad. Rohuteaduse Seltsis 5 koosolekut („Eesti farmakopöa tink. võrdlev uurimus", „Suurapteegi korraldusest" jne.); Akad. Rootsi-Eesti Seltsis 9 koosolekut 7 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 20; Akad. Skautide Seltsis 9 koosolekut; Akad. Sporddiklubis 3 koosolekut 2 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 30; Akad. Usuteadl. Seltsis 5 koosolekut 5 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 18; Akad. Ühistegevuse Seltsis 6 koosolekut 6 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 22; Õigusteadlaste Seltsis 8 koosolekut 12 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 54; Õpetatud Eesti Seltsis 9 koosolekut 10 referaadiga, keskmine osavõtjate arv 22.

Peale selle on Akad. Rohuteaduse Seltsis peetud veel kaks aktuskoosolekut prof. G. Dra-

---

IMATRA JA VUOKSENLAAKSO.

PALJUD nähes esmakordselt Imatra kuulsusrikast ilu oma silmaga olid pettunud. Võimsa kose asemel nirises ojakene teravate kaljude vahele surutuna. Saima lained ei veere enam vägevasti ega võimukasti Vuoksa jões. Selle võim on rakendatud ümber 200.000 HP-ks ja Vuoksa jõe valge kivisüsi on kasutada kogu tööstusrajoonile. Imatra võimsust kasutavad rauatehased, Enso-Gutzi tselluloositehased, Outokumpo vasetehased jne. Sellised suurtööstused ja -tehased puuduvad meil, seepärast oli huvimatk kõigile paljupakkuv.

Looduse ilu, mida Imatra pole võimeline pakkuma, asendas õhtuhämaruses tehtud retk Vallinkosele, milline on veel omas täies vahutavas uhkuses.

Peale pikka ja huvitavat ringsõitu omnibustel tööstusrajoones, oli võimalus üliõpilaspäevist osavõtjail O/Ü Outokumpo külalistena Imatra hotellis korraldatud meeleolurikkal banketil lõpetada õnnestunud Üliõpilaspäevad.

Palju laulu, rõõmust rõkkavat naeru oli veel kauaks ajaks rongiski. Ja Villel oli palju tööd ja tegemist, et jaamades keegi maha ei jääks. Hoogsalt „Saaremaad", „Rallit" ja „Antslangarit" lauldes jõudsime Helsingi, kust taas udune linn meid varahommikul saatis üle lahe tagasi. Nägemiseni X. Üliõpilaspäevadel Tartus! Jätsime hüvasti Ville, Niilo, Eero Esa, „antslangari" ja palju, palju teisi häid sõpru.

Janne.

gendorff'i 100 a. surmapäeva tähistamiseks ja esimese Eesti Farmakopöa ilmumise puhul.

Referaatide aineks on erialalised uurimused, kuna referentideks on harilikult ülikooli õppejõud, ülikooli assistendid jne. Üliõpilaste poolt tulevad ettekandmisele sagedamini proseminari ja seminari tööd.

Organisatsioonidel on mitmel oma erialalised raamatukogud. Akad. Esperanto Seltsil 83 köidet, Akad. Loomaarstiteaduslikul Seltsil 2882 köidet, Akad. Orientaal Seltsil 74 köidet, Akad. Põllumajanduslikul Seltsil 4000 köidet jne.

Akad. Rahvaluule Seltsil on oma 1508-punktiline rahvaluule kogu.

Kaalukama osa akad. organisatsioonide tegevuses moodustavad PUBLIKATSIOONID. Ilmuvad erialalised ajakirjad Akad. Ajaloo Seltsil — „Ajalooline Ajakiri", (1922. a. alates 4 korda aastas, à 400 eksemplaari.) 1937. a. mais ilmus „Eesti Ajaloo Bibliograafia" (Bibliotheca Estoniae Historiae.) III vihk, 144 lhk., 400 eks.

Akad. Emakeele Seltsil „Eesti Keel", (15. aastakäik, ilmub 6 nr.-t aastas, à 32 lhk., trükitakse 400 eks.).

Akad. Kirjandusühingul ilmus 1936. a. dets. „Toimetised XI", 106 lhk. Peale selle koostati järgmised bibliograafiad: a) Andmeid Tartu ja Riia arhiividest eesti vennastekoguduste kirjanduse kohta, b) Maarahva Nädalalehe" täielik ja „Zuschauer'i" osaline bibliograafia, c) Eesti kalenderide kirjanduslikkude lisade bibliograafia pro 1860 — 1880, d) Kirjanduslooline bibliograafia ÕES'i jooksvate aastabibliograafiate sarja jaoks.

Akad. Metsa Seltsil ilmub ajakiri „Eesti Mets".

Akad. Põllumajand. Seltsil kodumajanduse ja kodukultuuri ajakiri „Taluperenaine" (1927. a. alates 12 nr.-t aastas, á 25.000 eks.) ja koos Eesti Agronoomide Selsiga „Agronoomia" (12 nr.-t aastas, á 750 eks.).

Akad. Rahvaluule Selts võtab esindaja kaudu osa Õpetatud Eesti Seltsi kulul ilmuvast „Jahresbericht d. estnischen Philologie und Geschichte" rahvaluule osa toimetamisest.

Akad. Rohuteaduse Selts annab koos Eesti Rohuteadlaste Ühinguga välja ajakirja „Eesti rohuteadlane", milline ilmub kord kuus.

Akad. Rootsi-Eesti Seltsil ilmus seltsi aastaraamat Svio-Estonica 1936, (500 eks.).

Akad. Usuteadlaste Seltsil — ajakiri „Usuteadlane" (4 k. aastas, à 200 eks.). 1937. aastal toimetati trükki „Hebrea keele grammatika" (264 lhk., 150 eks.).

Akad. Ühistegevuse Seltsilt „Valimik ühistululisi oskussõnu".

Õpetatud Eesti Seltsil on ilmunud a) ÕES,i aastaraamat 1934, 356 lhk., 500 eks., b) Kirjad IV, XVI + 200 lhk., 700 eks., c) Toimetused XXVIII, XXIV + 668 lhk., 600 eks.

Oma ajakirja väljaandmine on tegevuskovas veel Akad. Majandusteadl. Seltsil ja Akad. Ühistegevuse Seltsil.

Mitmel organisatsioonil on pooleli vastava sõnastiku koostamise eeltööd.

Akad. Esperantoklubilt ilmub lähemal ajal Eesti-Esperanto sõnastik, ja Akad. Rootsi-Eesti Seltsilt Rootsi-Eesti sõnastik.

Erialaliste oskussõnastikkude eeltöid tehakse Akad. Ajaloo Seltsis, Akad. Majandusteadl. Seltsis, Akad. Kirjandusühingus, Akad. Loomaarstiteaduslikus Ühingus ja Akad. Põllumajanduslikus Seltsis. Neis töötavad erilised oskussõnastiku komisjonid.

Peale eelpool mainitute võib tähtsamatest pooleli olevatest töödest märkida veel Akad. Ajaloo Seltsil „Ajaloolise Arhiivi" III köidet, mis sisaldab valimiku dokumente suurest näljaajast Eestis.

Akad. Kirjandusühingul „Eesti kirjandusajalugu tekstides" II osa ja kirjanduslooline üldbibliograafia.

Akad. Põllumajanduslikul Seltsil „Põllumehe käsiraamat" VI ja VII osa.

Akad. Ühistegevuse Seltsil „Ühistegelaste käsiraamat" ja Õpetatud Eesti Seltsil seltsil 100-aastase tegevuse ajalugu.

Eelpool toodud erialaliste ürituste kõrval teotsetakse ka teatud määral üldkultuurilistel aladel.

Nii töötab Akad. Emakeele Seltsis murde toimkond (esimees prof. A. Saareste), mille korraldusel oli 1936. a. suvel murdekogumise tööl 21 stipendiaati, kellelt saadi 34 039 murdesedelit. Töötab ka nimede-eestistamise toimkond, milline on nimede-eestistamise asjus välja saatnud umbes 350 kirjavastust.

Akad. Loomaarstiteadusliku Seltsi poolt on 1936. a. suvel Tartu- ja Läänemaale välja saadetud rahvapäraste loomaarstimisviiside kogujaid. Saadi ca 620 arstimisviisi.

Akad. Rohuteaduse Seltsis töötab vastav komisjon kodumaa ravitaimede uurimiseks.

SPORTLIKUD ORG-ID, Akad. Spordiklubi ja Akad. Tennisklubi korraldavad võistlusi, pidusid, uisuteed jne., kust osavõtt on võimaldatud ka väljaspool klubi seisvaile inimesile. Klubidel on oma meeskondade varustused, spordi-tarbed ning riietusruumid. Akad. Tennisklubi tegevusest võttis osa ka 30 hooajavõõrast.

Akad. Usuteadlaste Ühingu poolt toimetatakse kiriklikkude mälestusmärkide registreerimist.

VÄLISSUHTEID arendavad Akad. Metsa Selts, vahetades üliõpilas-stipendiaate Soomega ja Lätiga ning Akad. Põllumajanduslik Selts

korraldades Soome Metsän-Yhdistys „Sampsa'ga" vastastikuseid ekskursioone ja stipendiaatide vahetust.

Akad. Anglo-Eesti Ühingu poolt korraldatakse inglise keele ja Akad. Hõimuklubi poolt soome keele kursuseid.

Akad. Emakeele Seltsi poolt on lastud liivlasel hr. K. Stalte'l koostada liivi keele algluge-miku käsikiri. Samuti on antud stipendium Soome sõiduks ühele filosoofia teaduskonna üliõpilasele.

Akadeemiliste erialaliste organisatsioonide ümber on koondunud Tartu Ülikooli eri-teaduskondade esindajad ja ülikooli lõpetanud. Neil org.-idel on algusest peale lasunud raske ülesanne, anda meile erialalist teaduslikku ja ka populaarteaduslikku kirjandust ning arendada noore eesti ülikooli eesti teadust. Seda on need tänuväärselt täitnud. Üliõpilastele pakuvad need võimalusi oma erialalisi teadmisi laiendada ka väljaspool auditooriumi ja praktikumisaali piire. Ühtlasi on akad. organisatsioonidel suured teened vanema ja noorema põlve lähendamisel.

Peale üliõpilasorg.-ide ja akad. erialaliste org.-ide tegutseb veel terve rida üliõpilasorganisatsioone, mida võib liigitada intiimorg.-i ja akad. org.-i vahepealseiks. Seda on Akad. Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus (esimees stud. phil. J. Sõster. Liikmeid 30), Eesti Kristlik Üliõpilasühing (esimees stud. hist. A. Põld. Liikmeid 54.), Eesti Kristlik Üliõpilasliit (esimees stud. theol. V. Uuspuu), Usklikküliõpilaste Ühing (esimees stud. V. Konsa. Liikmeid 16.) ja Üliõpilaste Karskusühendus (esimees stud. jur. A. Looring. Liikmeid 31.).

Neist Akad. ÜENÜ on korraldanud 2 referaatkoosolekut 5 referaadiga. Samuti on osa võetud üleriiklikust emadepäeva korraldavast komisjonist ja Tartu nimede-eestistamise komisjonist.

Eesti Kristliku Üliõpilasühingu poolt on korraldatud 18 referaatkoosolekut 19 referaadiga, on välja antud ka usulist kirjandust (dr. H. Gray „Mees, naine ja jumal" ning P. Nicolay „Evangeelsed etüüdid"). Üliõpilasmajas korraldati usuliste kõnede sari. Ühingul on sidemed Kristillinen Ylioppilasyhdistys'ega Soomes ja teiste vastavate organisatsioonidega Lätis, Norras, Taanis, Inglismaal j. m.. Esindajate kaudu võetakse osa sealseist konverentsidest.

Eesti Kristlikku Üliõpilasliitu on koondunud Akad. Usuteadlaste Selts, Eesti Kristlik Üliõpilasühing ja Usuteaduse Üliõpilaste Ühing (Saksa üliõp.). Liit on osa võtnud Kristliku Üliõpilaste Maailmaliidu Euroopa juhtide nõukogu koosolekust ja Briti Kristliku Üliõpilasliidu missioonikoosolekust Birminghamis 1937. a.

Üliõpilaste Karskusühendus on korraldanud 19 referaatkoosolekut, 5 õpiringi koosolekut ja 6 omavahelist koosviibimist. Karskusnädala puhul saadeti välja 23 kõnelejat. Org-il on tihe side Soome Ylioppilaitten Raittiusyhdistys'ega.

Ilmus „Eesti Vabadussõda 1918-1920" 1. köide

Teose I köide sisaldab teksti ühes illustratsioonidega 560 lk., formaadis 26×18 sm. Tekstis on 298 pilti, 19 dokumenti, 17 mitmevärvilist ja 3 ühevärvilist skeemi. Peale illustratsioonide ja skeemide tekstis on veel 10 vaheleasetatud mitmevärvilist skeemi, 4 tahvlit neljavärvi vasesügavtrükis, 1 tahvel harilikus neljavärvitrükis, 26 tahvlit ühevärvi vasesügavtrükis. Kokku sisaldab raamat 394 mitmesugust illustratsiooni, 27 mitmevärvilist ja 3 ühevärvilist skeemi.

Teos on jaotatud 5 peatükki.

Esimene peatükk käsitleb Eesti riikliku iseseisvuse mõtte arengut ja samme selle teostamiseks kuni Vabariigi väljakuulutamiseni, rahvusväeosade organiseerimist ja Saksa okupatsiooni.

Teises peatükis on valgustatud Vabadussõja-eelset olukorda: on antud ülevaade Vene kodusõjast, Eesti välispoliitilisest, sisepoliitilisest ja majanduslikust olukorrast sõjaliste jõudude loomisest ja riigikaitse organiseerimisest.

Kolmas peatükk käsitleb sõjalisi sündmusi rindeil ühenduses N.-Vene punaväe sissetungiga. Sõjalisi sündmusi on kirjeldatud rinnete kaupa ning peatüki lõpuosas on antud ülevaade meie sõjaliste jõudude organiseerimisest siseriigis taandumise ajajärgul.

Neljas peatükk kirjeldab meie vägede võidukat pealetungi ja maa vabastamist vaenlikkudest vägedest; ning hindab vastupealetungi mõju sõjalisest, sise- ja välispoliitilisest seisukohast.

Viies peatükk käsitleb talviseid kaitselahinguid piiril s. o. Vabadussõja raskeimat ajajärku, mil pandi proovile Eesti juhi meelekindlus ja sõduri visadus.

Nõnda Vabadussõja ajaloo I köide käsitleb poliitilisi ning sõjalisi sündmusi, kuni meie pealetungi operatsioonideni 1919. a. mais, millal sõda kandus väljapoole Eesti piire.

Lisadena on toodud 14 tähtsamat dokumenti Eesti riigi loomise ja sõjaliste jõudude organiseerimise kohta.

Kirjeldatud sündmusi selgitavad skeemid, olukorda ilmestavad sündmusteaegsed pildid. Vaheleasetatud tahvlid neljavärvitrükis tähistavad meie suuri võite maa vabastamisel — Tapa, Tartu, Narva ja Valga vallutamist. Ühevärviliste vasesügavtrükitahvlitega on tahetud alla kriipsutada kirjeldatava ajajärgu tähtsamaid momente.

Ülesvõtted on sündmusteaegsed või nendele niivõrd ligidased, et neid võib võtta iseloomustavatena kirjeldatava ajajärgu suhtes. Nad on paigutatud teksti vastavasse osasse nii ligidale kuivõrd see võimalik oli trükitehniliselt. Pildid tekstis ei ole jaotatud täiesti ühtlaselt, mis tingitud piltide puudumisest mõnes ajajärgus.

Fr. Tuglas

„Maailma lõpus“ ei ole mõjustatud

Vastuseks prl. A. Kaal'ile

„Üliõpilaslehe“ eelmises numbris ilmus Alma Kaali kirjutis „Fr. Tuglas'e „Maailma lõpus“ ja Lafcadio Hearn'i „Kuldallikas““, mille kohta on nüüd toimetusele tulnud alljärgnev kiri.

Prl. Kaal püüab mu novelle eritledes ja nende eeskujusid otsides mind visalt plagiaadis paljastada. Ta on jõudnud juba piirile, kus olen sunnitud ta indu kriitiliselt taltsutama.

Prl. Kaal tõendab, et mu novell „Õhk täis on kirge“ pole muud kui Lafcadio Hearn'i „Rokoro Kubi“ ja mu „Maailma lõpus“ sama kirjaniku „Kuldallika“ ümberjutustus.

Esimesel puhul murrab prl. Kaal lihtsalt lahtisest uksest sisse. Kõigepealt olgu tähendatud, et „Rokoro Kubi“ pole üldse Hearn'i algupärane teos, vaid kuulub tema poolt inglise keeles avaldatud jaapani rahvajuttude kogusse. Nii palju kui tunnen, esineb rändavate ja ründavate inimpeade motiiv väga paljudes jaapani, hiina ja Ameerika indaanlaste muinasjuttudes. Ja rahvaluule motiive on ju kunstkirjanduses loendamatuil korril kasutatud, neid edasi arendades ning süvendades. Piisab vahest Goethe „Fausti“, Ibseni „Peer Gynti“, meil aga Kitzbergi „Libahundi“ ja Marie Underi ballaadide mainimisest. Käesoleval korral võtsin jaapani lihtsakoelise rahvamotiivi lähtekohaks, sidudes selle aga hoopis teiselaadiliste olude ja ideedega ning arendades ta üldse novelliks. Nagu olen teistel puhkudel kasutanud eesti rahvaluule aineid, nii siin seda jaapani motiivi. Kui aga kodumaiste ainete tarvitajat kellelgi ei tule mõttesse plagiaadis süüdistada, siis jätkub, nagu näeme, vähemtuntud motiivi puhul küllaltki seda naiivsust.

Oma poolt pole ma novelli „Õhk täis on kirge“ jaapanipärasust kunagi salanud. Juba novellis eneses on meelega samuraisid mainitud ja maastikku jaapanipäraselt stiliseeritud, et taibukamat lugejat õigele teele juhtida. „Plagiaadi“ puhul oleksin võinud ju kõik selle peita. Kui kohe pärast novelli kirjutamist seda kirjanduslikul ringreisil ette kandsin, oli reklaamis selge sõnaga Hearn'i mu uue töö motiivi allikana mainitud. Ja varsti pärast seda koostasin oma ilukirjanduslikkude teoste genesise ülevaate, milles ka „Õhk täis on kirge“ sünnilugu on esitatud. Seda käsikirja on kasutanud mitmed meie kirjandusloolased ja kirjandushuvilised varem, kui selle novelli jaapanipärasusest oleks avalikult veel mingit juttu olnud. Kui siis kümmekonna aasta eest keegi „Postimehes“ esmakordselt arvas novelli motiivi algupärasuse suhtes suure leiutise tegevat, siis tuli selgitav vastus just ühelt sääraselt kirjandushuviliselt, ilma et mina oleksin tarvitsenud reageeridagi. Ja siis kulus jälle aastaid, kuni prl. Kaal „Vabas Sõnas“ uuesti mu novelli kulul püssirohtu leiutas. Ta tegi seda sellises toonis ja stiilis, et ma asjatuks pidasin ta paljastamisrõõmu segada. Kuid kuna ta nüüd „Üliõpilaslehes“ oma leiutisega jälle nagu kesteab kui suure saavutisega esineb, siis leian käesoleva seletuse lõpuks ometi tarviliku olevat.

Prl. Kaal arvab väga autoriteetselt, et mu novelli „Õhk täis on kirge“, „vaevalt maksaks inglise keelde tõlkida“, „sest sarnasus Hearn'i „Rokoro Kubiga“ on liiga suur“. Kahjuks on ta oma kaalutlustega hiljaks jäänud. See novell on nimelt juba kaks korda inglise keeles ilmunud, kord Inglismaal, kord Ameerikas, milliste tõlgete ilmumist ka meie ajakirjandus on omal ajal märkinud. Nähtavasti mõistetakse Lafcadio Hearn'i enese keele piirkonnas ühe rahvaluule motiivi ilukirjanduslikuks teoseks arendamist siiski teisiti kui meil.

Veel naiivsemana ja ebakriitilisemana avaldub aga prl. Kaalu paljastamisind mu novelli „Maailma lõpus“ puhul.

Selle novelli kallal töötasin ajavahemikul 1904—1915. Kui „Kalevipoja“ 16. peatükis esinev maailma lõpu teekond esmakordselt novelli ainena mu huvi köitis, siis polnud ma Lafcadio Hearn'i nimegi veel kuulnud, nagu tollal seda Euroopa mandril üldse veel vähe oli kuuldud. Aastate jooksul arenes ja muutus kõnesolev aine mu teadvuses, kuid lõplikult jäid ometi püsima „Kalevipojast“ saadud peamotiivid. Seal on Lennuki merelesõit, ekslemine tormis ja udus, võõrale saarele jõudmine, meeste ööbimine hiigelkapsa all ja hiiglaneitsi saabumine. Nagu see neitsi ja ta isa, nii on seal ka mu peategelane, noor kannupoiss, kes Sädemete saarele maha jääb:

Sinna poissi eksinenud
Näkineitsi meelitusel
Ühtepuhkust ilu-aega
Õnnelikult elamaie.

Kui aga lugulaul kannupoisi saarele jätmisega leppis, siis algaski minu probleem alles siit. Mis sai tast saarel? Sündmustikulist ainet andis lugulaul küll ainult paarile esimesele peatükile, kuid ometi andis ta

ka kindlad tegelased järgneva kujuteldava sündmustiku jaoks. Ning arendades võimalikult kujunevaid vahekordi jõudsingi selleni, mis mu novell praegu sisaldab. Oli selge, et hiiglaneitsi armastus kannupoissi otse füüsiliselt pidi hävitama, mispärast see ka lõpuks pidi saarelt põgeneda püüdma. Aastate jooksul lugesin rohkesti botaanilist kirjandust ja mind huvitasid eriti lihasööjad röövtaimed. See oli traagiline aine, ja ma tahtsin ta üle kanda inimmaailma. Selgus hiiglaneitsi olemus: sõnatu kui loodus, kohutav kui loodus. Äärmise pingutusega õnnestus kannupoisil põgeneda. Kuid kui ta lõpuks kodumaale jõudis, siis ei võinud talle ka inimlik maailm enam mingit huvi pakkuda. Säärasele tulemusele viis mu lihtne kontrastiseadus, kõrvutades üleloomulikku saare elu hariliku inimliku eluga.

„Maailma lõpus" kompositsiooniline arendamine ja tihendamine tähendas mulle kõige pinevamat ning süvendunumat tööd. Tahtsin seda irreaalset maailma kujutada võimaliku realismiga. Paljalt mõne „mütoloogilise" linnu nime leidmiseks lugesin nii palju eesti, soome, lapi ja läti muinasjutte, kui üldse kätte sain. Kuskil maailma sopis leidsin isegi saare, mida võisin kirjeldades kogu aeg eeskujuna silmas pidada. Sest fantastikagi pidi võrsuma aineist, mille üksikosadega ometi harjutud.

Lõpptulemuseks väidab aga prl. Kaal, et „Maailma lõpus" polevat midagi muud, kui ainult Lafcadio Hearn'i novelli „Kuldallika" sündmustiku „laiendatud ja mitmekesistatud", „üle-töötus"!

Kõigepealt kinnitan, et ma seda Hearn'i novelli esmakordselt alles „Üliõpilaslehes" olen lugenud ja seni isegi ta olemasolu pole teadnud.

Samuti kinnitan, et see skitsiline, laiemalt arendamatu, peaaegu anekdoodiliseks jääv lugu üldse mind poleks suutnud huvitada, veel vähem mingile järeleaimamisele avatleda.

Kui juba eeskujudest kõnelda, miks oleksingi ma siis pidanud peatuma just sellel nii vähe eeskujuks kõlbaval teosel? Prl. Kaal arvab, et minu „Maailma lõpus" ei pakkuvat „täit uudust maailmakirjandusele". Loomulikult pakub seda aga Hearn'i „Kuldallikas", mis on ilmunud varem ja mida mina olevat jäljendanud. Kuid nii naiivselt võib arvata ainult see, kellel pole aimugi „maailmakirjanduse" ulatusest.

Tõeliselt kuulub ka Hearn'i lugu nende loendamatute teoste hulka, mis käsitlevad eraldatud ja eksootilises ümbruses mööduvaid armuidülle. Selliseid teoseid on ilmunud kümneid ja kümneid, et mitte öelda sadu, eriti XVII sajandist peale. Mõni neist on isegi eesti keeles ilmunud, alates „Inkle ja Yarikoga" ning lõpetades Stacpoole'i „Sinise laguuniga". Et sest materjalist ülevaadet saada, selleks loetagu juba mõnd spetsiaaluurimust, kas või Yrjö Hirni „Ookeani saart". Aine enese laadist oleneb, et neis teostes palju ühist leidub: laevahuku või mõne teise õnnetuse tõttu satutakse üksikule saarele või muidu eraldatud kohta, kus elatakse eksootilise looduse hõlmas armastusidülle, kuni juhus jälle muu maailmaga ühenduse loob. Ja seda ainet riivab ka meie lugulaulu 16. peatükk, erinedes teistest ühtlasi just hiiglaneitsi kujuga. Kuid kui algu- ja rahvapärane ta selle juures on, see on siiski alles eriküsimus.

Igatahes peab selles toodangus leiduma palju ühiseid detaile, ilma et autoreil vastastikku tarvitseks üksteise tööst aimugi olla. Sest selliseid ühtesattuvusi tingib ühise aine arendamise loogika. Ja oleks ääretu naiivne neist algelisist detailidest kohe jäljendamist järeldada.

Ma võiksin samm-sammult osutada, miks ma loomingulist loogikat jälgides vahel samu detaile olen leiutanud, mis Hearn'gi. Kuid piirdugem ainult mõne näitega. Nii Hearn'i kui minu novelli tegevuse looduslik ümbrus olla eksootiline ja „ürgse nõiduvusega". Kuid milline muu sobikski kirjeldatud tundelõõsa taustaks sel „ühtepuhkusel ilu-aja õnnelikul elamisel"? Hearn'i tegelane kõnelevat kord hispaania, kord prantsuse keelt, minu oma aga maa- ja läti keelt. Kuid milliseid keeli võiski kõigepealt osata ja millega püüda end mõistetavaks teha muinaseestlane? Hearn'i kangelane kuulvat koju kutsuvat sõjasarve häält, minu oma aga linnu laulu. Kuid milline muu kodumaa meeldetuletus oleks võinud ulatuda reaalsena üle ääretu mere? Ja kõigepealt: „Kalevipojas" teatab just lind kannupoisi jäämisest üksikule saarele. Ma panin vaid linnu vastupidises suunas lendama.

Kokkuvõttes: mul polnud vähimatki põhjust minna mere tagant vett tooma. Liiatigi ei esine Hearn'i novellis üldse mitte saar, hiiglaneitsi ega selle isa. Kõik need motiivid leiduvad aga meie eneste eeposes. Ja minu ülesandeks oli neid iseseisvalt edasi arendada.

Kirjandusteadlane on õigustatud üksikuid teoseid võrdlema ja mõjutusi eritlema. Kuid kui seda tehakse sellise haiglase paljastamiskire ja insinueerivate märkustega, nagu teeb seda prl. Kaal minu puhul oma artikli lõpposas, siis tuleb selle vastu protestida.

Kirjanik võib veel ilma kirjandusloolisteadmiste ja teadliku loomisloogika tundmiseta läbi saada, kuid kirjandusloolasele on see lubamatu. On pentsik kuulda süüdistusi vaimuväärtuste omandamises isikute poolt, kellel on nende väärtuste sünniprotsessist kõige hämaram käsitus.

Fr. Tuglas.

Roopi Hallimäe

Kunsti osa elus

Mõtteid kirjanduse positiivsuse ja negatiivsuse küsimusest

SELLE KIRJUTISE pealkirjas mainitud probleem on juba pikka aega olnud avaliku vaidluse aineks, kusjuures niihästi autorite kui ka publiku poolel on esitatud üksteisele diametraalselt vastukäivaid arvamusi. Kuna kirjanduslikud probleemid tavaliselt ei püsi kuigi kaua avaliku huvi keskuses, sunnib asja erandlikkus selles suhtes arvamisele, et midagi selles küsimuses küünib üle kunsti piiride kaasaja ühiskondliku maailmavaate probleemistikku.

Õieti ongi ülalmainitud probleem oma põhiloomult ühiskondlikku laadi. Kuivõrra küsimus ka viimases, s. o. ühiskondlikus suhtes sisuliselt on õige, jäägu algul lahtiseks. Puhtkirjanduslikult — kunsti — seisukohalt see igatahes ei oma mingit mõtet. Kuna kirjandus kui loomeilmutis on puht vaimne realiteet ja sellena küündiv üle ajas juhuslike vaatekohtade transtsendentse tõe ilmutuslikkusse.

Võiks seada algul küsimuse nõnda: kas kirjanduslik teos oma kujude ja sündmustike ainevalikult peab olema nn. positiivne? S. t. kas teoses kujutatud inimesed ja nende saatus peab olema kohaldatud k a a s a j a sotsiaalse eetika ja moraali nõudeile, nõnda et teose iga üksikut tüüpi võiks tõsta samade eetiliste ja moraalsete nõuete elavaks musterkujuks.

On mõeldav sama küsimust tõsta ka vastupidises — negatiivsuse mõttes. Ning siis seda teravamalt ilmnebki selle küsimuse m õ l e m a p o o l n e mõttetus. Kuna mõlemal puhul me tõstaksime mingi sotsiaalse normi hetkelise veende kunstiloomingu (selle sõna üldises mõttes) määravaks printsiibiks. Ning vahetaksime nõnda kunsti igavikuväärtuse teenimise propaganda labase kultusega.

Sellega pole tahetud öelda, nagu ei peaks olema kunstiloomingul midagi ühist eluga ja inimestega me ümber. Hoopis vastupidi: mida loomevõimelisem on isik ükskõik millisel kunstialal, seda suurema nägijana ta on kiindunud sellesse ellu. Ta silmad otsekui kaevuvad iga inimese hinge. Ta näeb tema ahastust ja õnne, jõuetust ja jõudu, viha ja armastust. Ning sellest tuhandepalgelisest elust oma ümber ta loob uue allegoorilise maailma sõnas või helides või vormi- ja värviilmutises. See looming on n ä g e m u s maailmasisust, puhastatud igatsuses t õ e l e, mille poole läbi selle elu ajalikkuse tõusevad ta silmad.

Ainult selline, ilmutusliku loomejõu vaimses vabaduses kätkev kunst võib lunastavalt teenida elu. See ei müü end ühegi ajas juhusliku meelsuse valitseda. See ei pöördu ka kõrgilt ära sellest maailmast. Vaid keset seda elu sündinuna see juhib inimest nägema kõiges aja ja elu muutlikkuses v a i m u igavikku.

Sellise kunsti puhul me ei või kõnelda enam positiivsuse ja negatiivsuse relatiivseist mõõteist. Kuna seda määrab a b s o l u u t n e igavikuväärtus. Ning seesama igaviku printsiip, mis määrab k u n s t i, määrab ka e l u. Aja tõekspidamiste väärtus oleneb sellest, kas need seda enda igaviku ülesannet tunnistavad või mitte.

Me tuleme sajandist, mil salati elu igavikuväärtust. Teadmiste hele valgus pimestas hulkade silmi. Ja see sai neile kaheteraga mõõgaks. Kuni uue sajandi algul maailma ajaloo kohutavaim nägemus — Maailmasõda — murdis kõik rahvad põlvili.

Kuid vaevalt on maailm toibunud sellest kohutavast nägemusest ja juba ta unustab selle õuduse. Juba ta unustab, et i n i m e n e ei määra ajalikkuse mõtet ja elu saatust, vaid „Jumal, kes valitseb lahingus" (R. Rolland). Sest mille muuga seletada nähtust, et sadade miljonitega mõõtuvat rahvast vägivalla jõuga sunnitakse salgama vaimu igavikuväärtusi (Vene). Või neid samu väärtusi püütakse moonutada natsionaalse võimuiha madalaks kultuseks (Saksa).

Öelduga pole üksnes mõeldud nende rahvaste religioosseid tunnetusi ja tundeid, vaid ka kunsti selle sõna laiapiirilises tähenduses, mis on seal samasuguses märtriolukorras.

Just siin peitubki algulmainitud kirjandusliku vaidlusteema sügavam kokkupuut kaasaja üldiste ilmavaateliste lähtekohtadega. Sest kas seesama kirjanduse väärtuse mõiste ülekanne puhtsotsiaalsele pinnale ei lase aimata nakkuslikku ohtu, et m e i l g i võidaks hakata nägema kunstiloomingus vaid aja tõekspidamiste propagandategurit. Sest meilgi, nii nagu peaaegu kogu tänapäeva Euroopas, mille kultuuril on oht blaseeruda vaid tsivilisatsiooniks, paraku sageli kaldutakse vahetama nähtamatuid väärtusi nähtavate vastu, uskudes nagu viimased oleksid suuremad esimesist.

Meie vaimselt loov generatsioon on alaliselt ratsionalismi pindmiste moevoolude ohus: kord tuleb nende laine idast, kord — läänest.

Elu aga nii üksikindiviidi kui ühiskonnagi ulatuses — ja samuti kunst — pole eales täielikult ratsionaliseeritav, vaid oma sügavamas olemuses ta jääb alati üleinimlikust, transtsendentsest, iidvaimsest jõust määratavaks. Ainult selle tõe sügavam tundmine võib kaitsta üksikindiviidi ja rahvuse määravat enamikku sattumast hädaohtu, tõsta inimlikku kaduvat kätetööd ja piiratut mõistust kuldvasikana aukohale.

Sügavam loomesuutlikkus eeldab ka tänapäeval selle tunnetuse puhastavat sisejõudu, et murdumatu usuga käia keset aja muutlikku lainetust.

Korp. SAKALA

peab aastapäeva ümberehitatud ruumides

● ● ●

Korp. Sakala pühitseb 14. novembril k. a. oma 28. aastapäeva. Erilise pidulikkuse annab tähtpäevale asjaolu, et korp.-i ruumid on põhjalikult ümber ehitatud, mil puhul peetakse ka pidulik ruumide õnnistamistalitus. Viimane toimub vil. õp. A. Benderi poolt enne 14. novembril peetavat aktust. Sama päeva õhtul on kommers. 13. nov. õhtul peetakse konvendis ball.

Praegu on korp. Sakalal tegevliikmeid 103, üliõpilasvilistlasi 47, lihtliikmeid 38 ja vilistlasi 170.

Veski tänavasse vilistlase poolt 1910. a. ostetud krundile ehitatud praeguse Sakala konvendi-hoone plaani valmistasid soome arhitektid A. Lindgren ja L. Lönni. Ehitustööd, vaatamata tolleaegsetele rasketele oludele, edenesid jõudsalt ja juba 1911. a. sügisel võis toimuda tol ajal omapärase stiiliga silmapaistva maja pidulik avamine. Hoone esimene kord võeti konvendi korteriks, teine ja kolmas kord olid ette nähtud korteriteks kaasvõitlejatele. Ühenduses liikmete arvu järjekindla kasvamisega teostati 1928. a. maja ümberehitamine. Konvendiruumide alla võeti nüüd ka maja teine kord, mis vägagi palju, vähemalt esialgu kõiki suurenenud nõudeid aitas rahuldada. Ümmarguselt 5-e aasta möödudes seisis aga Sakala jällegi vana probleemi ees: ruumid olid uuesti kitsaks jäänud ja mitmeski osas tegeliku elu nõuetele mittevastavaiks muutunud.

Peab tähendama, et Sakala konvendihoone küll väliselt arhitekt A. Lindgreni kavandi kohaselt välja ehitati, kuid 1911. a. sisemiselt kaugeltki mitte täiel määral välja ei ehitatud, milleks tol ajal õieti tarvidust polnudki. Siiski oli palju selles kavas tulevikuks ette nähtud. Ja nii otsustas 1936. a. vil.-kogu, kellele maja kuulub, selle täieliku ümberehitamise ja lõpliku väljaehitamise sisemiselt: otsustati konvendi kasutada võtta ka keldri- ja kolmas kord.

Ümberehitamise plaanid valmistas vil. dipl. ins. K. Kaal ja nende plaanide kinnitamise järgi pidi ümberehitustöödega alustatama juba 1936. a. suvel. Kuid et aeg oli hiliseks jäänud ja ehitustööd semestri sisse oleksid langenud, otsustati ümberehitustööd edasi lükata järgneva aasta kevadele. Nii alustatigi vil. dipl. ins. A. Oameri juhatusel tegeliku töödega käesoleva aasta aprillil ja peale ligi 5½ kuud kestnud pidevat tööd jõuti nendega lõpule käesoleva semestri alguks.

Ümberehitusega on nüüd konvendihoone kõik korrad ja keldriruumid ühendatud üheks tervikuks.

Korp. SAKALA ümberehitatud vapisaal

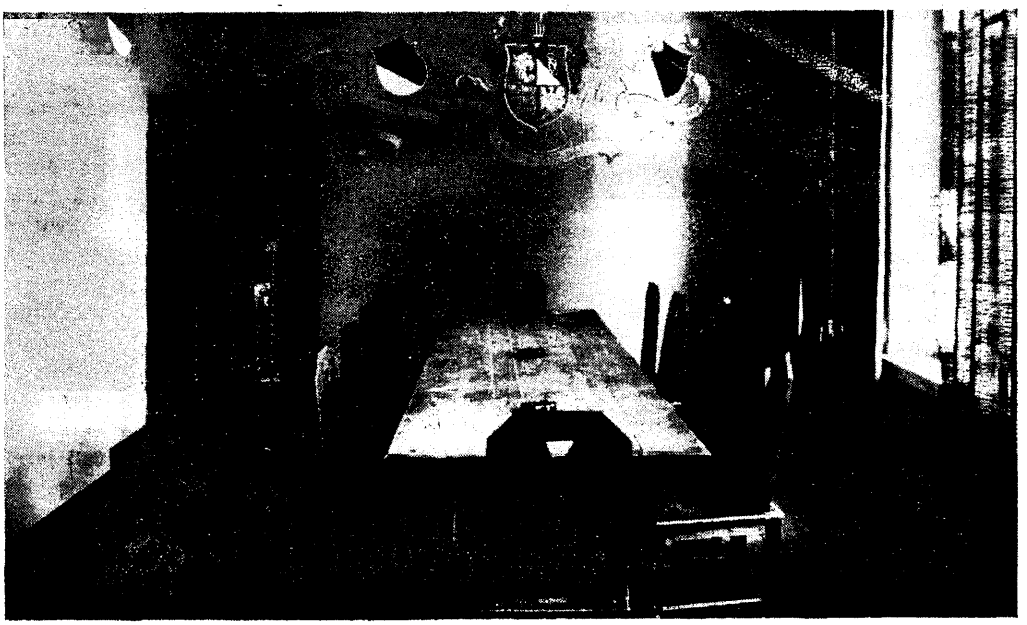

Korp. SAKALA konvendi kaminaruum keldrikorral

Täiesti uudsetena on tarvitusele võetud mugavad keldriruumid. Siin asuvad kaminaruumid ja söögisaalid raskepäraste mööblitega. Maja esimene kord on mõeldud ja kujundatud täielikult esinduskorraks. Teisel korral asetsevad raamatukogu, lugemisruumid, klubitoad ja ka mõningad mugavamalt sisustatud toad niihästi vilistlastele kui ka kaasvõitlejaile. Maja kolmandal korral on eestseisuse igapäevased tööruumid ja konvendi ametnike eluruumid.

Ümberehitatud konvendis on tunda kunstnik Peet Areni nõuandvat kätt ja silma. Eriti võib seda märgata konvendi vapisaalis, kus dekoratiivsus eriti värvide valikus paistab silma.

Huvitavalt on rakendust leidnud armatuuride küsimus. Algupärased ja kogu vapisaalile sobivaks dekoratsiooniks on suured armatuurid laes. Samuti on armatuurid teistes ruumides geomeetrilisi vorme taotlevaiks dekoratiivseks kaunistusteks. Eriti keldrikorral mõjuvad need oma raskepärasusega, olles rauast taotud.

Poolpehme raske tammepuu-mööbel, samuti vaibad ja eesriided kannavad eestipäraseid motiive, esmajoones on aga kuidagi mugav-kodused.

Konvendihoonessse on sisse seatud ka nüüd keskküte.

Sakala konventi on tema ümberehitatud kodusse asumisel esmajoones meeles pidanud vilistlased oma kaunite ja väärtuslikkude kingituste näol antud sisustusesemetega.

ÜS „RAIMLA 15-aastane

23. ja 24. okt. pühitses üliõpilasselts „Raimla" oma 15. aastapäeva. Seltsis korraldati laupäeval, 23. okt. töökoosolek ja pühapäeval, 24. okt. aktus. Aktusel kõneles Tallinna Tehnika Ülikooli rektor prof. Kogermann. Aktusele järgnes koosviibimine.

ÜS „Raimlasse" kuulub praegu 118 üliõpilasliiget ja 205 vilistlast, kokku 323 liiget. „Raimla" asutajaid oli 1922. aastal 16 inimest. Neist oli 13 endist ÜS „Ühenduse" liiget. Aktiivsemad asutajad olid ajaloolane A. Oinas, kadunud mag. J. Rumma ja dr. K. Rumma. Nimeleidmise küsimus lahendati praeguse Riigikohtu prokurör R. Rägo ettepanekul. Org.-i nimi on tuletatud sõnast „raiuma".

Selts on eriti rõhku pannud sportlikule kasvatusele. Võrkpallis on Selts juba mitu aastat Üliõpilaskonna meister.

Seltsi juhatusse kuuluvad juubelisemestril: ksv. Jaak Seeru (esimees), ksv. Edg. Vellika (abiesimees), ksv. Valent. Pedak (laekur) ja ksv. Jaan Jaanson (kirjatoimetaja).

Üliõpilaskonna käsipallivõistlused algasid.

Esimestel võistlusõhtutel vähe publikut. Võistlused tõid üllatusi. Anti rohkesti loobumisvõite.

Üliõpilaskonna käsipallivõistluste tänavune hooaeg avati 23. oktoobril. Avaõhtule oli ilmunud akadeemilist peret vähevõitu ja võistlused jäid ka keskpärasteks, kuna paistab, et üldine käsipallitase on üliõpilaskonna A ja B klassis langenud.

Eeloleva üliõpilaskonna käsipallihooaja avasid A klassi võrkpallis E. Ü. S. ja korp! Sakala. Viimane andis loobumisvõidu ja seetõttu võisteldi sõprusmängus, kus kummalgi pool mängis kaasa liiduklassi mängijaid: E. Ü. S-il ksv! ksv! L. Pehap, Haas ja Zimmermann ning Sakalal: ksv! ksv! Viksten, Valdmäe-Velt. Korp! Sakala koosmäng ei tahtnud kuidagi klappida, mehed olid nagu takus kinni, kuna platsimäng oli täis lünki ja puudus ka eriline hoogsus. E. Ü. S. oli aga suures hoos, platsimäng oli hea ja võit tuli kindlalt 2:0 (15:9, 15:11).

B klassi võrkpallis mängisid korp! Fr. Liviensis ja E. Ü. S. See võistlus rullus elavalt ja tasavägiselt. Esimese game'i võitis Fr. Liviensis 15:8, teise game'i lõpp möödus aga õige teravalt, kus üksikute punktide pärast oli palju pingutust. Lõpuks suutis E. Ü. S. siiski lõpetada game'i oma kasuks 17:15. Kolmanda game'i algus möödus tasavägiselt ja seis oli 11:11, kui Fr. Liviensis raputas end lahti ja võitis game'i 15:11 ning kogu mängu 2:1 (15:8, 15:17, 15:11).

Õhtu viimases mängus A klassi korvpallis seisid vastamisi ÜS Liivika ja korp! Fr. Estica. Esimese korvpalli meeskond on tänavu tunduvalt nõrgenenud mitme mängija liiduklassi siirdumisega ja seetõttu ei suutnud noortest koosnev meeskond näidata endist mängu. Korp. Fr. Estica meeskonnas ksv! Juurupi visked õnnestusid haruldaselt ja „istusid korvis" igast seisust visatuna. Esimese poolaja võitis korp! Fr. Estica 28:13 ja kogu mängu 73:27.

Võistlused jätkusid pühapäeval, 24. oktoobril. Imelikuna tundub asjaolu, et paljud meeskonnad annavad loobumisvõite ja siis kõrgema klassi mängijatest täiendatult mängitakse sõprusmänge. Igal organisatsioonil peaks olema juba enne selge, missuguses klassis ja mitme meeskonnaga on ta võimeline esinema.

Esimestena ilmusid platsile võrkpallis B klassis korp! Rotalia ja E. Ü. S. Põhjala meeskonnad. Põhjala läks kindlalt juhtima ja võitis esimese game'i 15:12. Teisel game'il näitas Rotalia hoogsat mängu ja võitis game'i suurelt 15:3. Kolmas game oli algupoolel tasavägine, kuid paremate surujate arvel võitis game'i Rotalia 15:8, seega ka kogu mängu 2:1.

Järgmises mängus, A klassi võrkpallis serveerisid nauditava ja pineva mängu ÜS Liivika ja korp! Sakala. Viimasel mängisid kaasa ka liiduklassi mängijad — ksv! ksv! Valdmäe-Velt, Viksten, kuid Liivika võttis kohe algusest initsiatiivi ja läks isegi juhtima 11:0, kusjuures ka ksv! Kiiss'i servid etendasid tunduvat osa. Ka Sakala toibus „esialgsest löögist" ja järjest saavutas 8 punkti, kuid nüüd lõpetas Liivika 15:8. Teine game läks õige teravaks, publik ergutas hoogsalt mõlemaid pooli. Sakala positsioon oli kindel 13:8 ja võiduks oli tarvis 2 punkti. Kuid nüüd Liivika hea platsimäng ja ksv! L. Yllö tugevad surved tegid oma töö, Liivika tuli järele ja võitis ka game'i 15:13, seega ka kogu mängu 2:0.

Õhtu viimases mängus B klassi korvpallis andis korp! Fr. Estica loobumisvõidu E. Ü. S-ile ja mängis A klassi meeskonnaga, mis oli täiendatud veel liiduklassi mängija ksv! O. Arens'iga. Sellele vaatamata oli esimene poolaeg tasavägine, kuna Fr. Estica võitis vaid 16:10. Teisel poolajal õnnestusid Fr. Estical paremini visked ja punktide vahe suurenes mängu lõpuks 41:20 peale korp! Fr. Estica kasuks.

Eesti naiskorporantide ebaõnn Riias.

Kaotasid käsipallis neli mängu lätlastele. Sõlmiti vastastikuseid sõprussidemeid.

Laupäeval ja pühapäeval, 9. ja 10. oktoobril külastasid Tartu naiskorporandid (korp. Filiae Patriae ja korp. Indla kaasvõitlejad) järjekordselt Riia naiskorporante, et traditsiooniliselt juba kolmandat korda võistelda naaberriigi nimekaimudega käsipallis. Peale võistlusturnee on need külaskäigud mõeldud ka sõprussidemete loomiseks kahe rahva üliõpilasnoorte vahel.

Seekordne võistlusreis möödus aga eestlastele ebaõnnestumise tähe all, kuna tuli lätlannadele täiel rindel alistuda, kaotades kõik neli mängu.

Riiga saabumisel paigutati meie naiskonna liikmed üksikutesse perekondadesse, et seega lähemalt tutvuda Läti akadeemiliste noorte kodudega. Laupäeva hommikul sooritati lühike treening ja pärast seda sõideti autobustel Vennastuskalmistule, milline oma suursugususega ja monumentaalsete tummade vahipostidega — mälestussammastega — äratas erilise tähelepanu ja hämmastuse. Lõunat anti korp! Gundega's, kus vastuvõtt oli eriti suurepärane ja jättis meeldejäävaid mälestusi.

Võistlused algasid kell 4 p. l. ja meie naiskonna vastaseks oli võrkkui korvpallis Riia korporatsioonide koondusnaiskond, kes suvel viibis ka Pariisi üliõpilaste ülemaailmsel olümpiaadil. Meie naiskond mängis võrkpalli järgmises koosseisus: ksv! ksv! Soosaar-Mägi, Martson, Laanekõrb, Veckram, Kärsna, Priidemann. Mäng oli äärmiselt tasavägine ja võit kuulus üle noatera riialastele 15:13,

15:13, mida ei tahetud algul oodata ja see oli meie naiskonnale „mõrudaks pilliks".

Korvpallis oli Eesti naiskonna koosseis: ksv! ksv! Soosaar-Mägi, Laanekõrb, Grönberg, Priidemann, Veckram. Korvpalli kaotus oli ette teada, kuna lätlannad esitavad kõrgeklassilist mängu. Riia naiskond võitis suurelt 56:18, kusjuures enamiku punkte saavutas Läti kuulsaim Elterman-Mihkelson. Pärast esimese õhtu mänge oli korraldatud õhtusöök ja kontsertball korp! Daugavieta's, kus esines ka Läti parim viiuldaja ja hulk teisi konservatooriumi kandvamaid jõude. Õhtu jättis kauni mulje ning lätlaste külalislahkus oli silmatorkav.

Pühapäeva hommikul tahtsid lätlased näidata oma kuulsat hiigelvabrikut — Kegumsi elektrijõujaama, kuid vihmasadu tõmbas sellest kavatsusest kriipsu läbi. Raudteejaamast tuldi vihma tõttu tagasi. Hommikueinet pakuti korp! Dzintra's ja kella-3-teele oli palutud korp! Imeria kaasvõitleja poole, milline vastuvõtt oli unustamatuid ja tutvustas kujukalt Läti akadeemilise nooruse kaunimat kodu.

Pühapäeval võistlused olid mõeldud revanšvõistlustena. Need algasid samal ajal ja Eestit esindasid samad koosseisud. Võrkpalli võistlus kujunes veel huvitavamaks ja eriti teine game oli terav, kus punktide pärast heitlus viis naruldasse vaimustusse pealtvaatajadki. Visa võistluse järel pidid ka seekord alistuma eestlased, veelgi napimalt kui eelmisel päeval. Riia võitis 2:1, game'id 15:9, 16:18, 15:12. Eestlaste parim oli ksv! E. Soosaar-Mägi.

Korvpallivõistlus kujunes aga esimesel poolajal vastu ootusi täiesti tasavägiseks, isegi õnnestunud ksv! Grönbergi visetest läks meie naiskond vahepeal juhtima 7:2, kuid poolaeg lõppes siiski viigiliselt 14:14. Teisel poolajal tuli lätlastel mängima ka nende kuulsus Elterman-Mihkelson ja punktid hakkasid järjest tulema. Lõpuks oli mängu seis kujunenud 54:29 peale Riia naiskonna kasuks.

AKADEEMILISI TEATEID

Ülikooli lõpetasid:

USUTEADUSKONNAS — Linda Kütt;

MAT. - LOODUSTEADUSKONNAS: Vladimir Meissner (c. l.), Anton Lipping (c. l.), Valter Peterson (c. l.). Leena Kivik (c. l.);

ÕIGUSTEADUSKONNAS: Voldemar Eiso (c. l.);

MAJANDUSTEADUSE OSAKONNAS: August Hõrrak, August-Otto Leesment, Villem Napp, Maks Peetsu;

Mag. sc. nat. diplomi

omandas Ants Laasi (magistritöö: „Vormsi maastikuline selgitus.")

Mag. pharm. diplomi

omandas Hermann Michelson (magistritöö: „Arbutiini määramisest leesikalehtedes.")

Diploomitud edasiõppijaks

haldusõiguse ja -protsessi alal kinnitati Voldemar Eiso.

Omal soovil vabastati ametist:

I Sisehaiguste kliiniku noor. ass. O. Vender, Tegel. zooloogia kabineti noor. ass. k. t. H. Stegman.

Ülikooli nõukogu

kiitis heaks dr. med. G. Kingisepa valimise eradotsendiks farmakoloogia alal.

Edasi kinnitati ametisse:

Met.-obsi sünoptiku k. t. A. Ohu, II haavakliiniku noor. ass. dr. med. A. Linkberg, Närvikliiniku noor. ass. K. Õrge; Sisehaigustekliiniku noor. ass. k. t. L. Valk kinnitati sama kliiniku nooremaks assistendiks.

Käitismajanduse-seminari raamatukogu

korraldaja M. Kont kinnitati sama seminari abiassistendiks.

L. Yllö kinnitati

Kultuurtehnika ja Geodeesia kabineti noor. ass. k. t.-ks.

Üliõpilasorganisatsioonide aastapäevi

Korp. Filiae Patriae pühitses 23. ja 24. oktoobril oma 17-ndat aastapäeva. Aastapäevapidustusile oli tulnud ka rohkel arvul korp.-i peret väljaspoolt Tartut. Aastapäeva aktusel, 24. okt. pidas peokõne ksv! P. Palmeos teemal: „Toomapäeva käsitlus eesti kirjanduses." Pidustusil viibisid ka sõpruslepinglased Häme osakonnast eesotsas kuraator Niilo Söyrinki'ga. Vilistlaskogu esimeheks valiti vil. Mall Jürma ja abiesimeheks vil. E. Raudsepp.

Samal ajal pidas ka korp. Indla oma sügiskommers. Kommers algas 22. okt. õhtul omavahelise vaikseõhtuga. 23. okt. peeti õestuspidu ja 24. okt. kella 5-e-tee kutsutud külalistele.

30. ja 31. okt. pühitses korp. Ugala oma 24-ndat aastapäeva. Pidustusile oli saabunud külalisi-sõpruslepinglasi Tartu Ülikooli Üliõpilaskonnast ja Läti korporatsioonist Tervetia.

KORP. FRAT. TARTUENSISE SÜGISPIDUSTUSED.

30. ja 31. okt. toimusid korp. Fraternitas Tartuensise sügispidustused. Sügispidustuste kavas oli konvendi ruumes vennastuspidu.

Pidustuste puhul oli saabunud Tartusse rohkearvuliselt vilistlasi ja kaasvõitlejaid ka teistest kodumaa keskustest.

KORP. FR. ESTICA SÜGISKOMMERS.

30. ja 31. okt. pidas korp! Fr. Estica oma sügiskommersi. Pidustusile oli sõitnud ka hulk org.-i liikmeid väljaspoolt Tartut.

EÜS. „ÜHENDUS" PÜHITSES AASTAPÄEVA.

30. ja 31. okt. pühitses eesti üliõpilasselts „Ühendus" oma 31. aastapäeva. Pidustused algasid 30. okt. õhtul kell 8 vilistlaste ja kaasvõitlejate omavahelise koosviibimisega, pühapäeval, kell 11 oli vilistlaskogu üldkoosolek ja õhtul järgnes koosviibimine kutsutud külalistele. Aastapäevale oli sõitnud rohkesti vilistlasi ka väljaspoolt Tartut, eriti rohkesti Tallinnast.

Läti üliõpilaskonna protest-noot ja vastus sellele.

Läti Üliõpilaskonna poolt esitati Tartu Üliõpilaskonna ajutisele juhatusele protest-noot, milles protesteeritakse ajakirjas „Akadeemia" Ilmar Tõnissoni sulest ilmunud artikli „Eesti välispoliitika" vastu.

Protest-noodile on Tartu Üliõpilaskonna ajutine juhatus vastuseks teatanud, et ajakiri „Akadeemia" on hakanud hiljuti ilmuma kitsama üliõpilasringkonna poolametliku häälekandjana. Kuna nimetatud üliõpilasringkond seisab praegu täiesti üliõpilaskondlikust tegevusest kõrval, siis ei saa ajakirja veeugudel avaldatud arvamisi võtta kui meie ametlikku seisukohta, ja veel vähem kui üliõpilaskondlikku suhtumist ettetoodud küsimusse.

„Akadeemia" ringkondade seletuste järgi on see artikkel avaldatud puht mõttevahetuse korras ja sellele järgnevad eeltulevates numbrites nii vastu- kui ka pooltarvamised. Seega ei saa ilmunud artiklit käsitada lõplikul kujul.

AKADEEMILINE MALEKLUBI ASUB TEGEVUSSE.

Neljapäeval, 28. okt. peeti üliõpilasmajas Akadeemilise Maleklubi esimene peakoosolek, kus valiti klubi juhatusse ksv! ksv! I. Raud, H. Suursööt, R. Ollino, F. Sauks, I. Roots ja vil! H. Keres.

Juhatuse otsusega alustatakse malevõistlustega 3. nov., kusjuures osavõtjad jagunevad I ja II klassi. Esimesse kuuluvad aktiivsed maletajad seltsiklassist ja passiivseist need, kellel on maleliselt tunnustatud minevik.

Eelduste kohaselt ei ulatu osavõtjate arv I kl. üle 10, kuna II kl. võib see olla suurem. Kavatsusel on esivõistlust korraldada ka naismaletajaile, juhul kui neid küllaldaselt leidub. Praegu on tellimisel lugemislauda maleajakirju. Teoksil on veel simultaanide ja matšide korraldamine, et rahuldada maletajate teoreetilisi kui ka praktilisi vajadusi.

EKL-I MALEVKOND SAAB LIPU.

Kaitseliidu Tartu Malev pühitseb 6. ja 7. nov. oma tegevuse 20. aastapäeva. Pidustuste keskpunktiks kujuneb IV Malevkonnale s. o., Eesti Korporatsioonide Liidu Malevkonnale lipu üleandmine pühapäeval, 7. nov. korraldataval paraadil Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoneri poolt. Malevkonnale kingib lipu Naiskodukaitse Tartu Ringkonna IV jaoskond, kuhu kuuluvad naiskorporatsioonide liikmed. Lipp on ühelt poolt oranž, millel malevkonna moodustava 8 korporatsiooni värvikilbid ja Tartu Maleva embleem ühes malevkonna asutamisaastaga. Lipu teine pool on helesinine kaitseliidu üldembleemi ja nimetusega.

SELL-I KESKBÜROO ISTUNG.

SELL-i Keskbüroo istung peetakse 18. nov. s. a. Tartus. Keskbüroo istungi kavas on SELL-i olümpiamängude statuudi parandused ja parandatud statuudi kinnitamine. SELL-i Kaunase olümpiamängude rekordite kinnitamine, 15. SELL-i konverentsi korraldamise küsimus Riias jne.

KORP. FILIAE PATRIAE ESINDAJAD SÕITSID RIIGA.

29. okt. sõitsid Riiga Läti naiskorporatsioonide koori 10. aastapäeva pidustustele naiskorp. Filiae Patriae naiskoori esindajatena koori juhataja vilistlane Lea Lesta ja koori esinaine ksv. Endla Pau. Kaasa viidi loorberipärg. 2 aasta eest esines Läti naiskorporatsioonide koor Tartus korp. Filiae Patriae kutsel kontserdiga.

SELL-i taliolümpia Sarasais.

Leedu Akadeemilise spordiklubi juhatus on otsustanud SELL-i taliolümpia pidada 1938. a. veebruarikuus Sarasais.

Üliõpilasseltside Liit valis tagasi senised juhid.

Üliõpilasseltside liidu üldjuhtide koosolekul otsustati tegevust senises suunas jätkata ja valiti tagasi kõik senised liidu juhid. Liidu esimeheks jääb ka eelolevaks aastaks üliõpilane H. Mark „Veljesto'st".

Akadeemilise meeskoori kontserdid. Pärnus, Vändras ja Raplas.

Igal poolaastal on Akadeemiline Meeskoor korraldanud kodumaisi kontsertmatku. Käesoleval semestril külastas koor Pärnut, Vändrat ja Raplat. Esineti möödunud kevadel korraldatud hästiõnnestunud välismaise kontsert-matka kavaga helilooja Richard Ritsingu juhatusel. Solistiks oli ühes kooriga välismaal esinenud tenor Rudolf Jõks, keda klaveril saatis Leo Tauts.

Tartust sõitis koor välja reedel, 22. oktoobril kell 0.20. Pärnus oldi oma sõpruskoori Pärnu Helikunsti Seltsi Meeskoori külalisena. Kontserdiga esineti reedel 22. okt. kell 8 õht. „Endla" saalis. Pärnust sõideti edasi Vändrasse, kus korraldati kontsert 23. oktoobril kell 7 õht. kohalikus gümnaasiumi saalis. Raplas esineti pühapäeval, 24. okt. kell 8 õht. haridusseltsi saalis. Tagasi Tartu jõudis koor esmaspäeval, 25. oktoobril.

Lahendatud arusaamatus «Ylioppilaslehti'ga»

Soome „Ylioppilaslehti" 9. 10. 37. a. numbris „Viikon Apajasta" all puudutatakse sobimatul viisil Eesti riigi juhti, sisekorda, kui ka üliõpilasorganisatsioonide vabadust ühenduses uue Ülikoolide seadusega. Tartu Üliõpilaskonna Ajutise Juhatuse poolt esitati Soome Üliõpilaskondade Liidule protestkiri. Kirjas juhitakse Liidu tähelepanu kirjutise lubamatule arvustusviisile ja järjekindlusele, millega Soome akad. ringkonnad segavad Eesti riigi ja üliõpilaskonna siseküsimustesse.

Väljendused tunduvad seda sobimatutena, kuna eelolnud Soome-Eesti üliõpilaspäevadel väljendati kõige paremat tahet vastastikuste lahkarvamuste likvideerimiseks.

Protestkirjale saabus Soome Üliõpilaskondade Liidult vastus, milles avaldatakse kahetsust ebameeldiva juhtumi pärast. Ühtlasi seletatakse, et protesti põhjustanud kirjutis on ühe vestekirjaniku väheoluline ja kontrollimatu sõnavõtt, milline kuidagi ei kajasta Soome „Ylioppilaslehti" üldsuhtumist.

Liit annab lubaduse, et tulevikus säärased avaldused enam ei kordu. Tartu Üliõpilaskonna Ajutise Juhatuse poolt loetakse vahejuhtum seega lahendatuks.

TARTU ÜLIKOOLI ERADOTSENDID ORGANISEERUNUD.

Tartu ülikooli eradotsentide kogu on aastate jooksul mitmetel teadusaladel kasvanud arvurikkaks, ligi 40-liikmeliseks pereks. See kogu moodustab enesest loomuliku teaduslikult kvalifitseeritud reservi, mille olemasolu on kahtlemata tarvilik kõrgema õppeasutise alati edenevale tööle, olles ühtlasi ka innukaks otsijaks teaduste uutel radadel.

Kuna ülikooliseadus ei võimaldanud organiseeruda ülikooli juures, siis registreeriti siseministeeriumis ühing Tartu ülikooli eradotsentide ühingu nime all, mis nüüd pidas oma esimese peakoosoleku, kus valiti esimeheks dr. pharm. Herm. Paris, abiesimeheks dr. phil. nat E. Markus, kirjatoimetajaks dr. phil E. Krahn, laekuriks dr. med. H. Normann ja abikirjatoimetajaks dr. phil. O. Liiv.

HELSINGI ÜLIÕPILASKONNA UUS ESINDUS.

29. okt. toimusid Helsingi ülikooli üliõpilaskonna esinduse valimised. Osavõtt valimistest oli elav. Kõige enam kasutasid oma hääleõigust rootsi üliõpilased, kellest käis valimas üle 85 prots. Organiseerimatutest üliõpilastest käis valimas ainult 30 prots. Üldse on ära antud 3897 häält 4073 hääle vastu möödunud aastal. Üliõpilaskonna esinduse 60 kohta jagunesid järgmiselt: AKS ja talle lähedal seisvad organisatsioonid 39 kohta (möödunud aastal ka 39 kohta), Soome demokraatlikud üliõpilased 10 kohta (9) ja rootsi üliõpilased 11 kohta (11). Sotsialistid kaotasid oma ainukese koha demokraatlikele üliõpilastele.

AKAD. MAJANDUSTEADUSE SELTSI KOOSOLEK.

Akadeemilise Majandusteaduse Seltsi liikmete koosolek oli 28. okt. Käitismajandusteaduse Seminari ruumes Gildi tän. nr. 8. Koosolekule esitatud tegevuse aruanne võeti vastu, kusjuures avaldati korraldavale toimkonnale kiitust energilise tegutsemise eest. Aktiivse tegutsemise tõttu on seltsi liikmete arv suurenenud 105 võrra. Kinnitati laekuri aruanne ja määrati 1937./38. aastaks liikmemaksuks 1 kr. Põhikirja järgi ettenähtud valimistel valiti Akadeemilise Majandusteaduse Seltsi esimeheks prof. Ed. Kant, juhatuse liikmeteks dir. J. Nirk, dots. E. Poom, mag. K. Inno, H. Ronimois ja M. Kuldkepp.

TAANI TEADUSEMEES TARTUS.

Tartus käis Taani tuntuim eriteadlane endokrinoloogia alal dr. med. P. N. Damm, kes on ühtlasi agar Taani-Eesti sõprusühingu tegelane.

Dr. med. P. N. Damm tutvus Tartu kliinikutega ja ülikooli instituutidega, samuti ka muuseumidega ja ülikooli peahoonega. Külaline pidas Tartu naiskliiniku auditooriumis loengu ja sõitis siis Tallinna kaudu Helsingi.

Ameerika üliõpilane tutvus Tartu ülikooli ja teatritega.

22. okt. jõudis Tartu Ameerika Yale ülikooli üliõpilane Michael Logan, kes viibib Euroopas Rockefelleri stipendiaadina.

M. Logani erialaks on teatrite tegevus, näitekunst, teatrite ehitusstiilid ja selleks kogub ta andmeid kogu Euroopast sellelt alalt väitekirja koostamiseks.

Korp. Rotalia korraldas korrespondentslaskevõistluse Soome Varsinaissuomalainen Osakuntaga

15. okt. toimusid korp. Rotalia ja tema Soome sõpruslepinglase Varsinaissuomalainen Osakunta vahelised korrespondents-laskevõistlused. Võistlused olid üliõpilaskonnas esimeseks sellelaadiliseks üritiuseks.

Võistlustel lasti 20 lasku harilikust sõjapüssist 300 m distantsilt, lamades käelt. Osavõtjate arv oli piiramatu, kusjuures arvestati aga 5 parima laskuri silmade kogusummaga.

Võitjaks tuli Varsinaissuomalainen Osakunta meeskond 825 silmaga korp. Rotalia meeskonna 777 silma vastu. Individuaalselt osutus parimaks laskuriks soomlane Salminiitö — 172 silmaga 200 võimalikust. Parimaks korp. Rotalia laskuriks osutus ksv. Daniel 162 silmaga. Individuaalselt parimateks osutunud laskuritele olid välja pandud auhinnad.

TEHNIKAINSTITUUT

„LEOLA“ AASTAPÄEV.

16. oktoobril pühitses Tallina vanim üliõpilasorganisatsioon korporatsioon „Leola“ oma 17. aastapäeva. Esimese üliõpilasorganisatsioonina registreeriti korp. „Leola“ Tallinna tehnikainstituudi juures 14. okt. 1920. a.

KORP! „VÄINLA“ ASUB TALLINNA.

Tehnikainstituudi valitsuse koosolekul kinnitati korp! „Väila“ põhikiri millele on asutajatena alla kirjutanud Välis-Eesti korp! „Väinla“ liikmed, kes oma õpingud välismaal on katkestanud ja neid nüüd tehnikainstituudis jätkavad.

Teatavasti asutati korp! „Väinla“ Danzigis 1924. aastal. Praegu tegutseb V.-E. korp! „Väinla“ Brnos, kuna Varssavis ja Viinis tegutsevad temal koondised. Kolmeteistkümneaastase tegutsemise ajal, mis on olnud juhitud sügavast rahulikust vaimust, on loodud tihedaid sõprussidemeid meie sõbralikkude rahvuste üliõpilasorganisatsioonidega, sõlmides kartell-lepinguid poola korporatsioonidest „Visla'ga“ Danzigis, „Samogitia'ga“ Brnos ja ungari korp! „Corvinia'ga“ Brnos.

Ka tulevikus kavatseb korp! „Väinla“ pidada tihedat kontakti välismaa üliõpilasorganisatsioonidega, eriti aga pidada orgaanilist sidet kiirelt edasitormava tehnilise arenguga välismaades.

Uus oganisatsioon tugineb Välis-Eesti korp! „Väinla“ vilistlaskogule, kelle liikmeskonda kuulub üle 60 välismaal ülikooli lõpetanu — peamiselt insenere.

Samuti kinnitas Tehnikainstituudi valitsus Tartu korporatsiooni „Sakala“ osakonna Tallinnas.

Õppemaksust vabastamisi.

Tehnikainstituudi valitsuse otsusega vabastati õppemaksust käesoleval semestril terves ulatuses 75 üliõp. ja poolest õppemaksust 15 üliõpilast. Ehitusosakonnas vabastati 39 üliõp. terves ja 10 pooles ulatuses, keemiaosakonnas 24 ja 1, mehaanikaosakonnas 12 ja 4.

Lisa-eksamisesoon.

Vastu tulles üliõpilaskonna ajutise juhatuse palvele otsustas tehnikainstituudi valitsus määrata igal semestril ühe lisaeksamisesooni. Käesoleval semestril on selle eksamisesooni tähtpäevad oktoobri viimasel nädalal.

TEHNIKAÜLIÕPILASED LASKEVÕISTLUSTEL.

Tallinna tehnikainstituudi üliõpilased sooritasid Mustamäe laskerajal võistluse väikekaliibripüssist laskmises lamades asendist. Paremad tagajärjed olid:

1) Lellep 390, 2) Lellep 2. 388, 3) Saare 383, 4) Terase 382, 5) Toome 379.

ÜLIÕPILASKONNA SÖÖGISAAL.

ja üliõpilaskonna ruumide küsimus on praegu akuutselt päevakorras. Vastavaid ruume on võimalik saada Kopli Rahvamajast. Kopli Kinnisvarade Valitsusega on sõlmimisel leping ruumide kasutamiseks. Ühtlasi on läbirääkimisi peetud ajutise ökonoomi leidmiseks. Hiljem kavatseb üliõpilaskond ise söögisaali majandada. On ka samme astutud üliõpilaskonna ruumidesse vastava mööbli muretsemiseks.

TALLINNA LINNA STIPENDIAADID TEHNIKAINSTITUUDIS

Tehnikainstituudi ettepanekul kinnitas Tallinna linnavalitsus linna poolt määratud Jaan Poska-nimelise stipendiumi saajateks käesolevaks poolaastaks järgmised üliõpilased: ehitusosakonnas: Henn Saaretok, Heino Soo, Valve Kamsen ja Raivo Siim; mehaanika- ja mehaanilisetehnoloogia osakonnas: Hartvig Hellam; keemiaosakonnas: Henn Haik ja Karl Kask. Sipendiumi kogusumma kuus on 395 krooni.

MOODUSTATI SPORDITOIMKOND.

Üliõpilaste-spordihuviliste koosolekul moodustati üliõpilaskonna ajutise juhatuse juurde sporditoimkond järgmises koosseisus: esimees Elmar Leetmaa, abiesimees Valter Rand; laekur Vladimir Polonski, kirjatoimetaja Arved Serma, kirjatoimetaja abi Johannes Hint.

Sporditoimkonna lähemas kavas on ujumiskursuste korraldamine üliõpilastele instruktor R. Saueri juhatusel. Kursus, kestvusega 8 tundi, osavõtumaks kr. 2.—, leiaks aset Voinovi basseinis.

Ühtlasi on kavatsus üürida Kopli Rahvamaja saali võimlaks. Tehnikainstituudi valitsuselt on saadud nõusolek sporditreeneri palkamiseks. Selles suhtes on läbirääkimisi peetud A. Kolmperega.

Eelmise „Üliõpilaslehe“ kirjutises „Üliõpilasorganisatsioonide tegevusest viimasel ajavahemikul“, lk. 204, peab olema: Lähemat fikseerimist on leidnud Eteläsuomalainen Osakonna ning ENÜS-i ja EÜS Põhjala sõprusleping, .. pro EÜS-i ja EÜS Põhjala sõprus leping.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Pea- ja vastutavtoimetaja: **V. Pärtelpoeg.** Tallinna Üliõpilaskonna esindaja **A. Maripuu.** Tegevtoimetaja: **H. Malt.**
Toimkonna liikmed: **S. Sinimets, E. Valdin.** Väljaandja: **Tartu Üliõpilaskonna Edustus.**
Toimetuse aadress: Tartu, Üliõpilasmaja.

E. K.-Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1937.

Suurt kokkuhoidu saavutab iga üliõpilane, tarvitades

Tartu Eksporttapamaja

maitsvaid ja odavaid

pirukaid
vorste ja
teisi lihasaadusi

Müügil Lihatsentraalides

Eesti Lihaeksport

„JUNO"

kosmeetilised uudisvahendid:

- **Juno kurgikreem (päevakreem).** Elustab ja värskendab näonahka. Kaitseb ilmastiku mõjude vastu. On hea puudrialus.
- **Juno toitekreem (öökreem).** Annab nahale vajalikke rasv- ja toitaineid.
- **Juno näovesi.** Annab nahale õrna mati jume, elustab ja värskendab kõiki nahakihte.
- **Juno iludusmask.** Omapärane noorendamisabinõu ameerika eeskirjade järele. Tugevdab lõdvenenud näomusklejd, kõrvaldab kortsud.
- **Juno puuder.** Katab nahka õrna ja ühtlase korrana, omab meeldiva lõhna.
- **Juno kätevedelik.** Sisaldab pehmeid õlisid, mida nahk täieliselt resorbeerib ja mis hoiab käsi pehmetena ja valgetena.
- **Juno hambapasta.** Teaduslikul alusel valmistatud, tugevdab igemeid, hoiab hambad lumi-valgetena.
- **Juno šampoon** (kuiv ja vedel). Sisaldab äsjaleiutatud ainet, mis takistab lubjaseebi teket. On kergesti väljaloputav ja annab juustele ilusa loomuliku läike.

A.-S. Prov. JULIUS LILL

ÜLIÕPILASLEHT

Toimetus ja talitus Üliõpilasmaja III korral on avatud teisipäeval, kolmapäeval ja reedel kella 14—16
Aadr.: Üliõpilasmajas, Tartu; tel. 2-91

Aasta tellim. — kr. 3.— ja ½ a. — kr. 1.50
Välismaale: aastas kr. 5.— ja ½ a. kr. 2.50

Saadaval 1914, 1915, 1916, 1920—36 aastakäigud ja üksiknumbrid

*Varemaid aastakäike müüakse kuni 30% **hinnaalandusega***

Elektrilambid (pirnid)

paremateist vabrikutest müüb suurel ja väikesel arvul

K-m. JOHAN PEEP

Tartus, Võidu 10 ja Riia 121-a.

A.-S.

A. Le Coq

ÕLLETEHAS TARTUS

Kogu akadeemiline pere

tarvitab meie õllesid

- Pilsen
- Gladiaator
- Tõmmu Hiid
- ingl. porter

ja karastusjooke

- Jürijook
- Sooda
- Kreuzina
- Mahlajoogid

Laod üle Eesti

E. K.-Ü. „Postimehe" trükk, Tartus 1937.

HIND 35 SENTI

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR